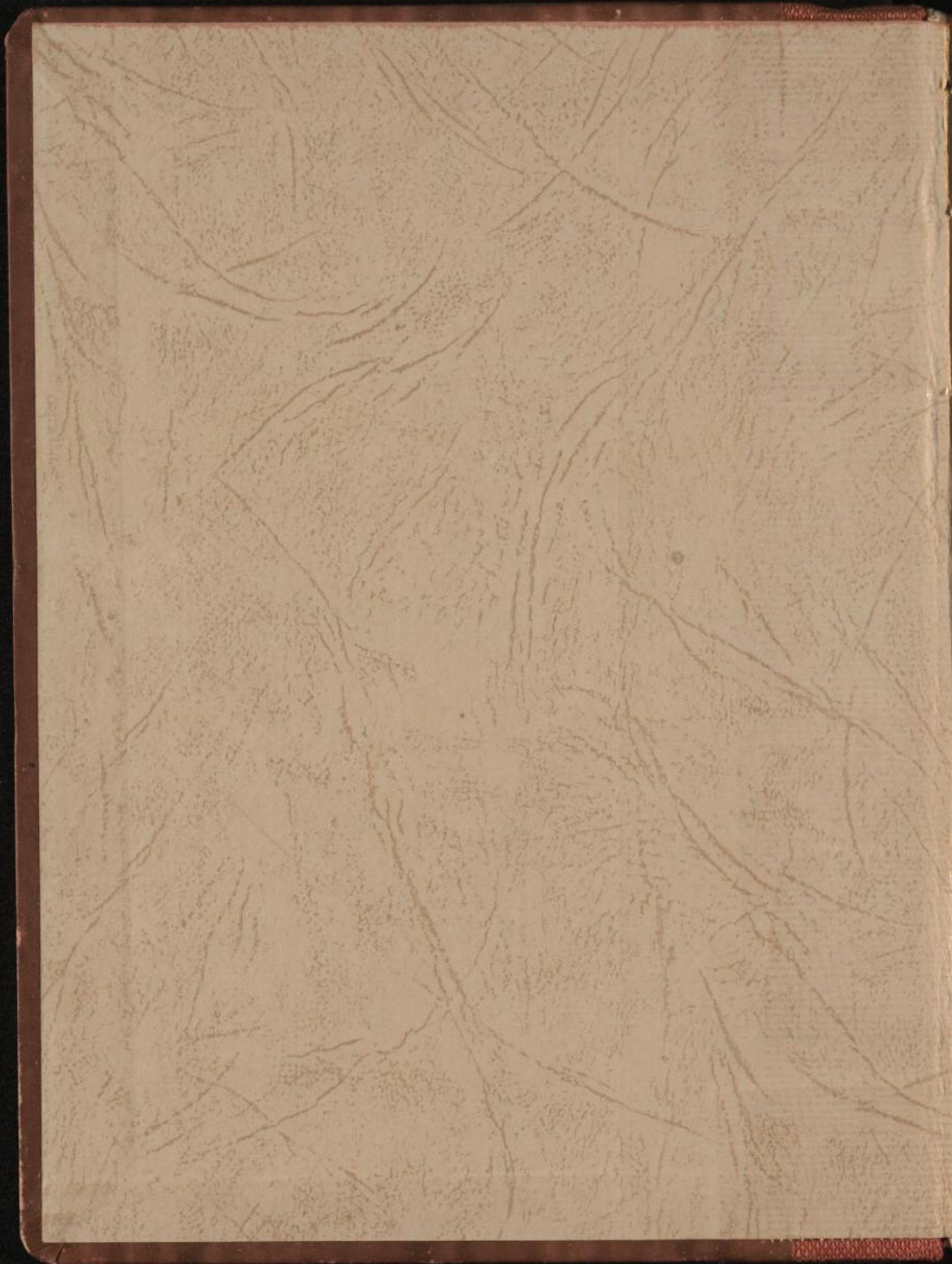
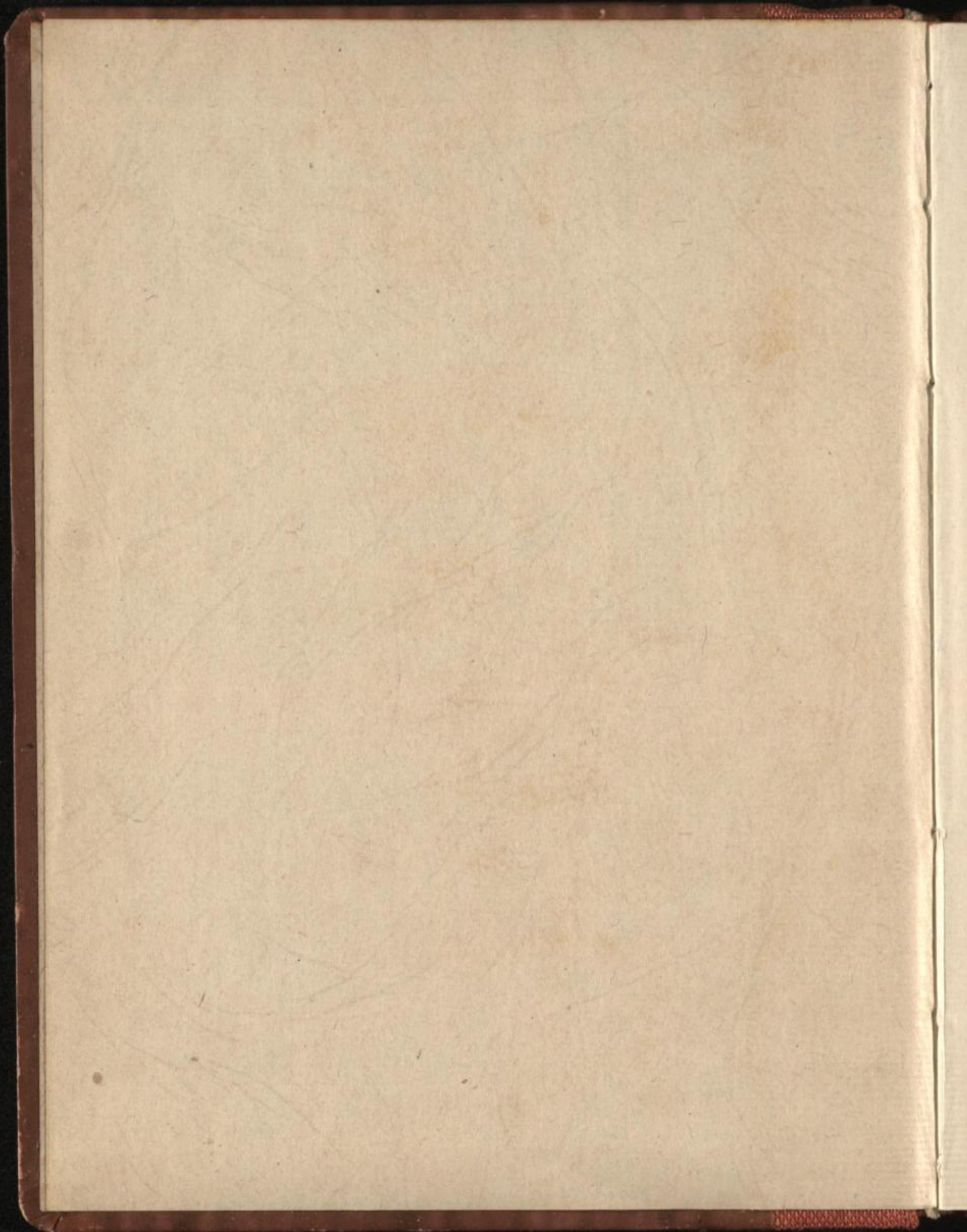
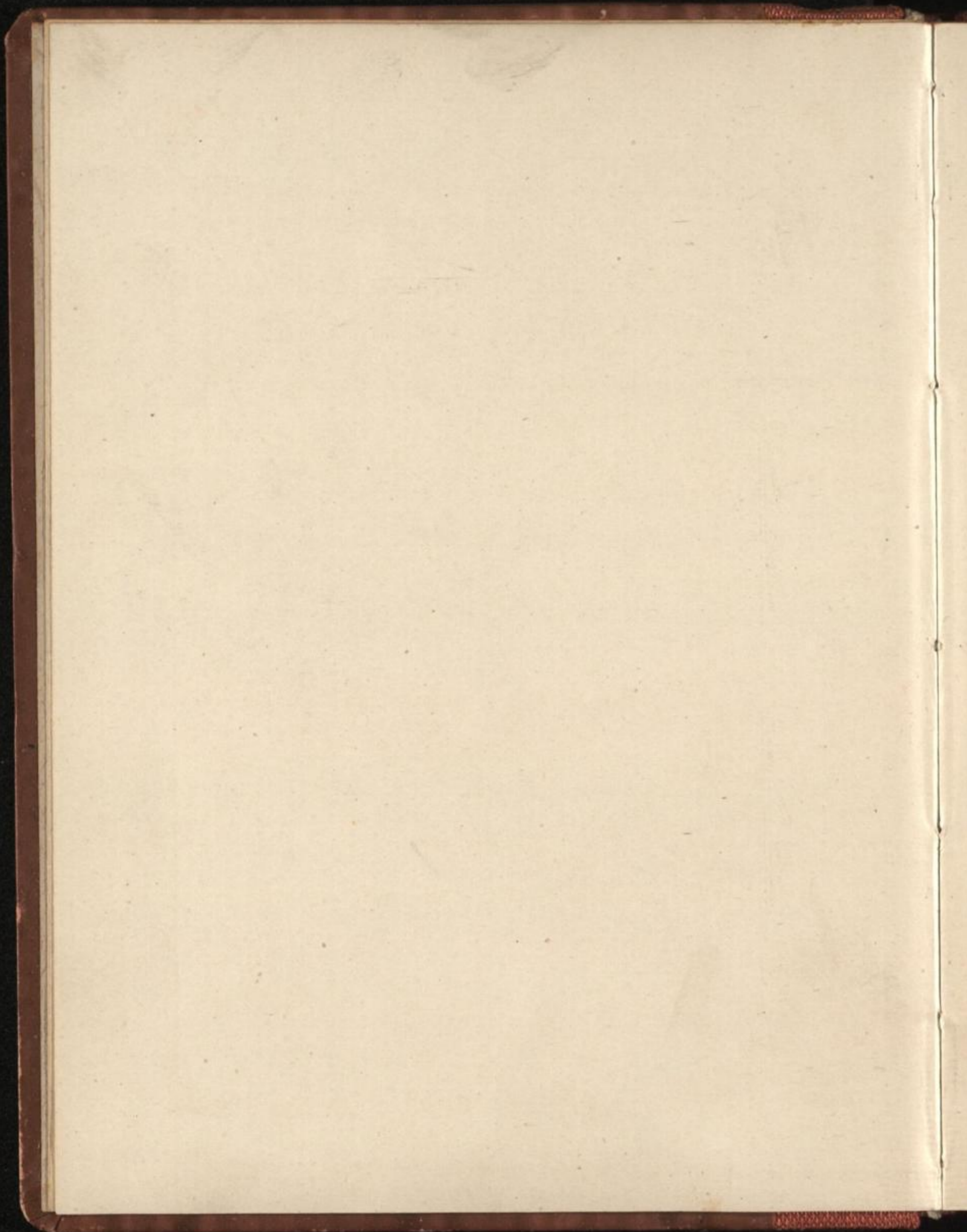

Ze žiwjenja.

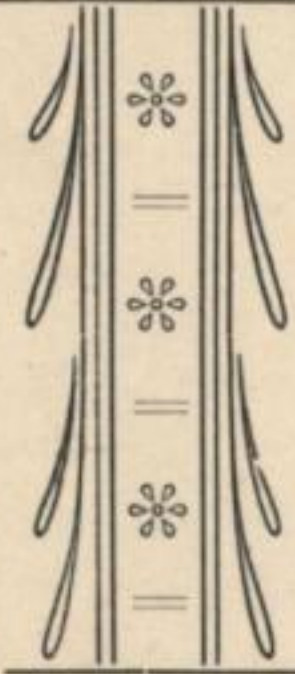

Ze žiwjenja.

Basnje

Jakuba Čišinskeho.

5. zběrka.

Budyšin.

Z nakładom basnikowym.

1899.

2/8° - 1564

Wšě zakóńske prawa
za spis plaća. ✻ •

 Motto:

Die Welt ist nicht aus Brei und Mus geschaffen,
Deswegen haltet euch nicht wie Schlaraffen:
Harte Bissen giebt es zu kauen,
Wir müssen erwürgen oder verdauen.

W. v. Goethe.

2

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is faint and difficult to decipher but appears to be organized into several lines.

J. Čišinski.

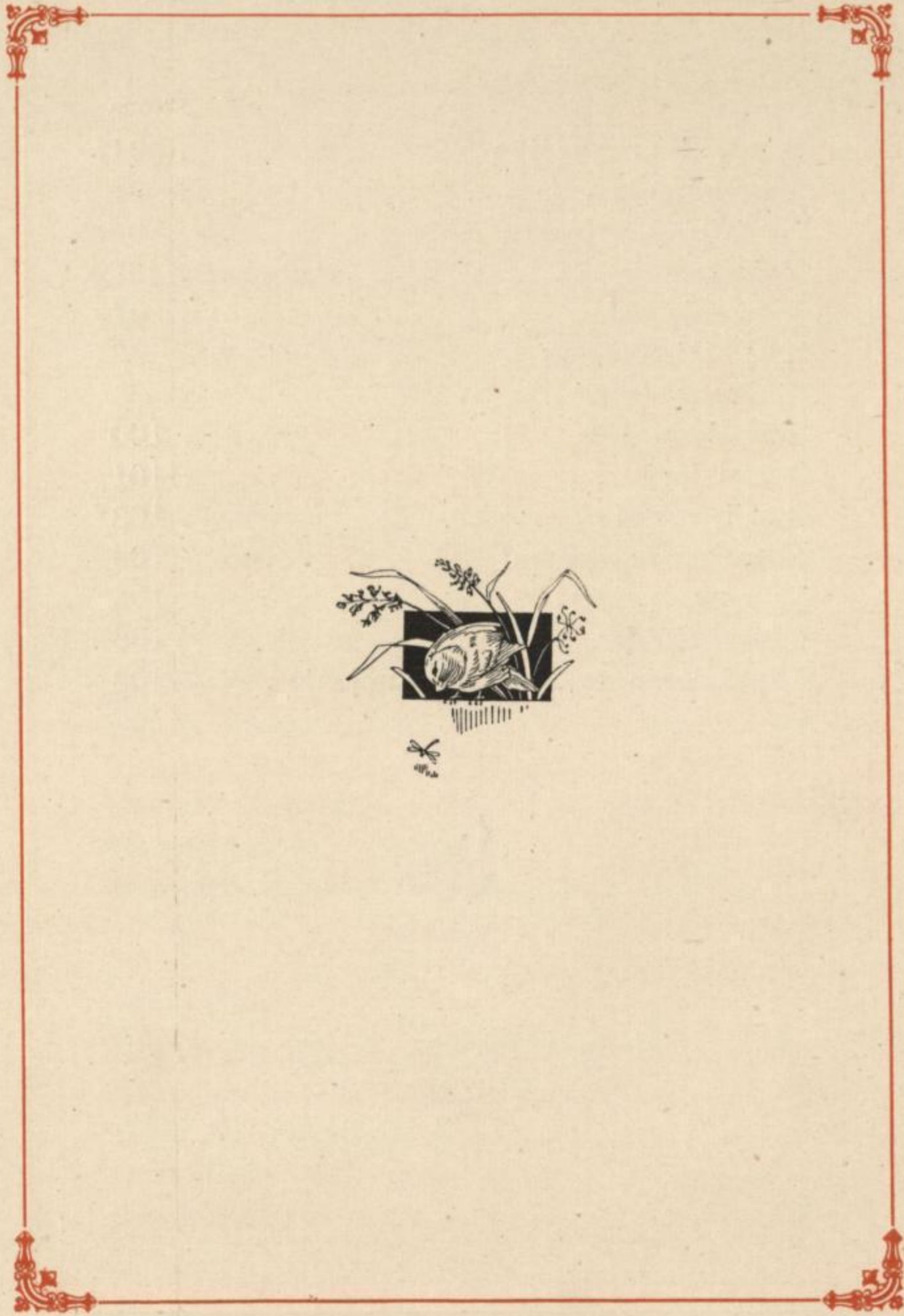
Wobsah.

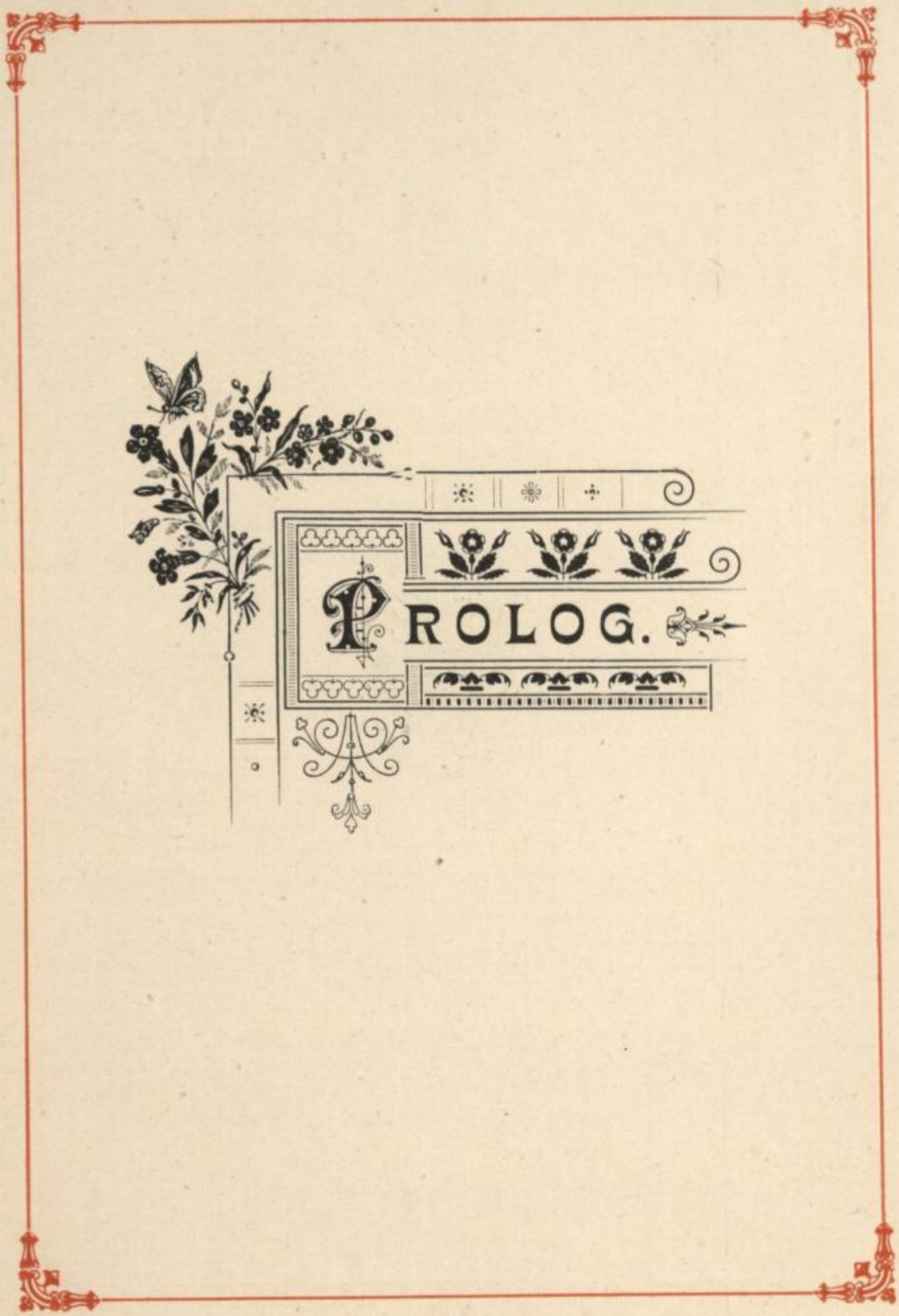
	Strona
Prolog	XI
Wocućenje na přěnim ranju	3
Mórski hymnus	5
Słóncó skhadža	6
Słóncó so khowa	8
Nóc	9
Wichor	10
Mórské blyšćenje	11
Na kupjelnym brjozy	12
Ćichi wječor	14
Na pěsačnych khołmach I.	15
Na pěsačnych khołmach II.	16
Čerwjena skała na kupje Sylt	17
Dwoji zaćišć	19
Samotna kupa	20
Wjesoła jězdba	21
Zrudna jězdba	22
Pohrjebnišćo bjezmjencow	23
Swěčna wěža Helgolandska	24
Žołmow hra	25

	Strona
Nalětnja próstwa	29
Prawda woči kole	31
Wěry móc	32
In cruce salus	33
Ironija	34
Žiwjeńske wiki	35
Glossa	37
Keklija swěta	39
Próstwa	41
Lisće pada	42
Dźiwna hra	43
Wosudo pjeř!	44
Glossa	46
K tróštej	47
Nócný wichor	48
W pěśni tróšt	50
Zakuzłany ptak	51
Rozpominanje	52
Wosudny měsac. I.	53
" " II.	54
" " III.	55
W zymicy	57
Kralowska hymna sakskich Serbow	83
Na wjeřcha Adama Sapiehu	85
Wrót do domizny	86
Łastojčkow Božemje	87
Na maćeřnym rowje	89

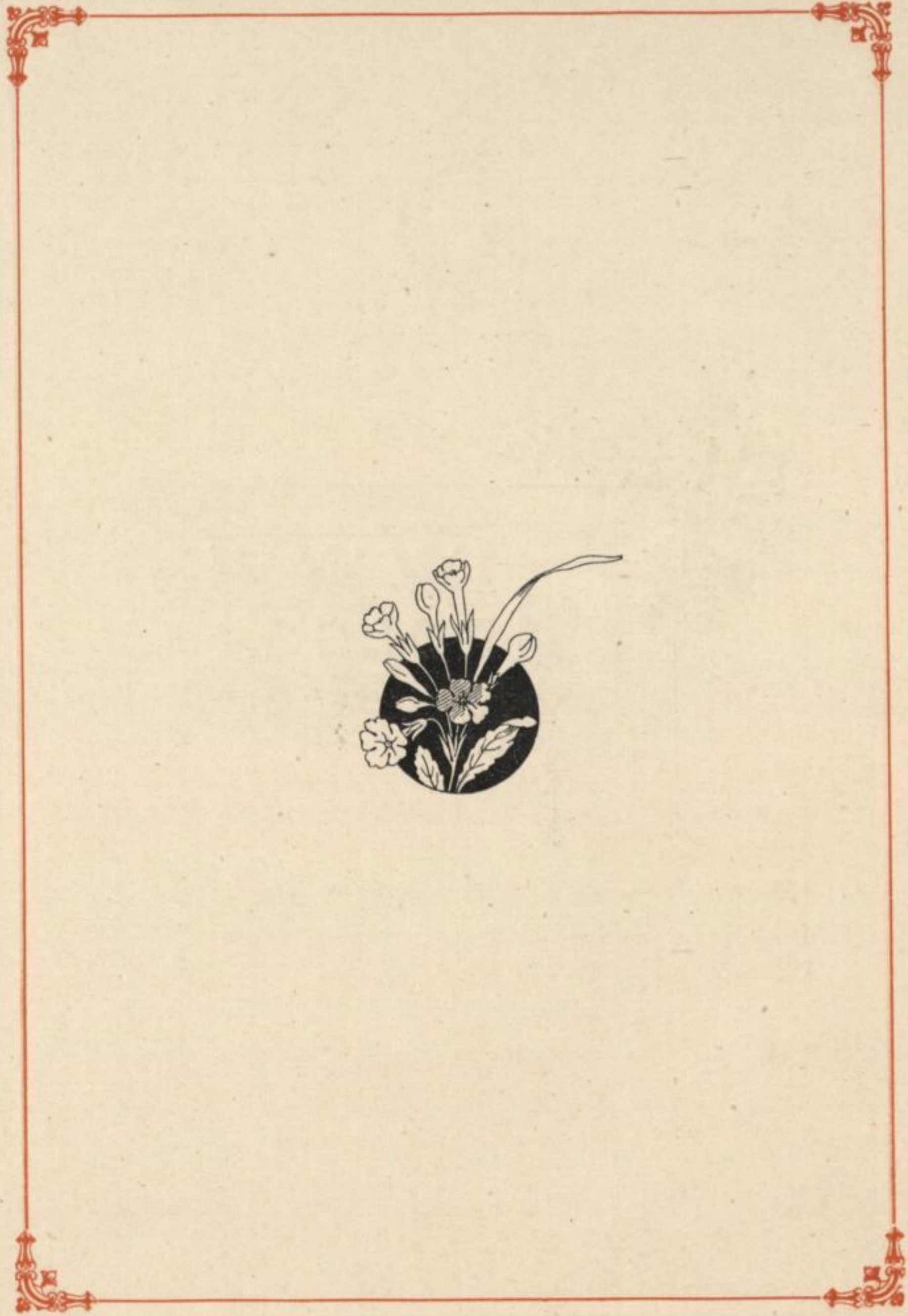
	Strona
Edmundska wuzčina	91
Dopomnjenja raj	93
Spodźiwny wuspěch	94
Hajnikownja	95
Přeměnjatosć	97
P. Stojalowskemu	98
Wulkomyslnosć	99
Hwězdow móc	100
Dobra kuř	101
Dwoji wosud	102
Cherchez la femme!	104
Křiž na horje	105
Lěsny klóštyr	106
K položanju zakładneho kamjenja	108

PROLOG.

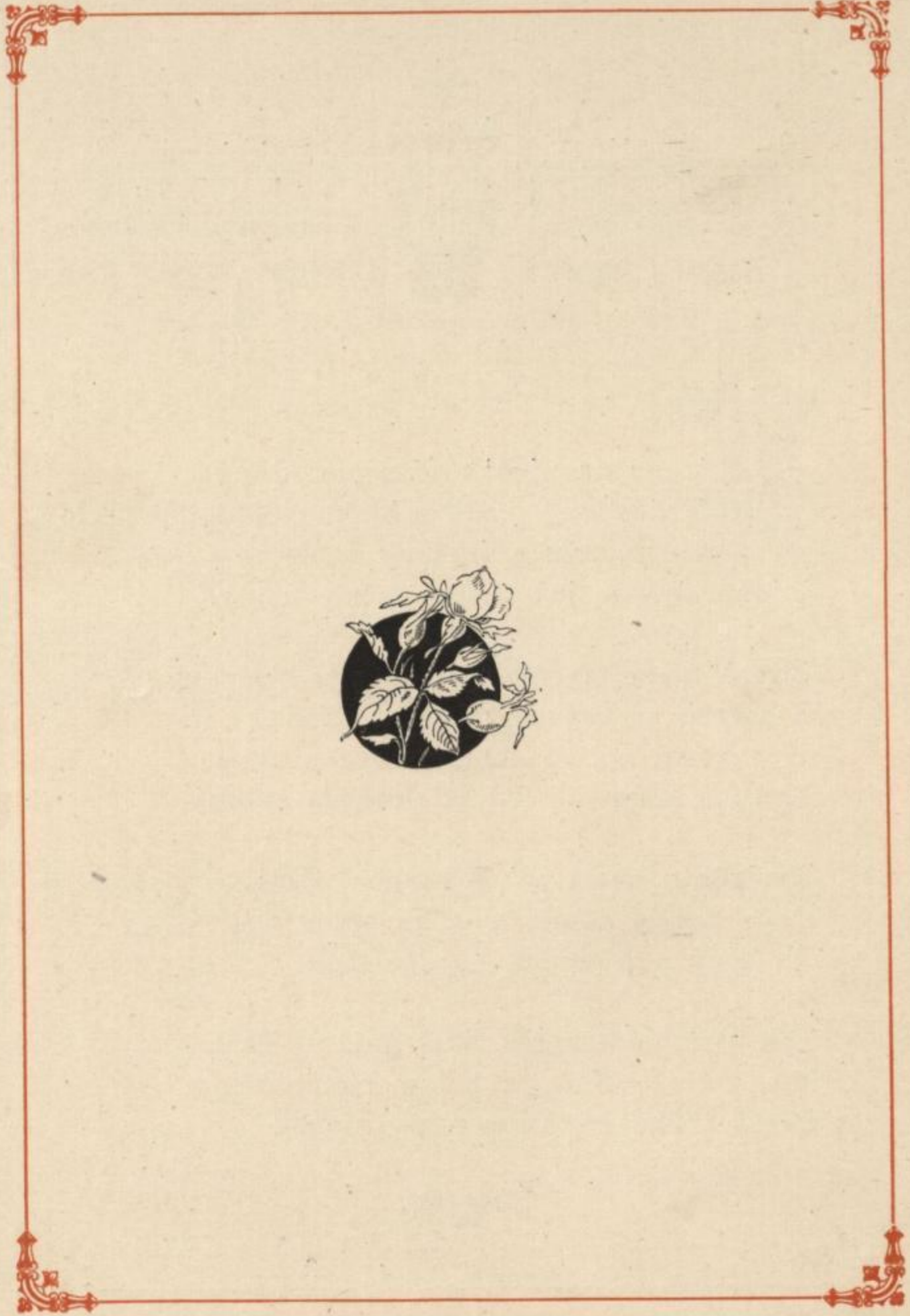
ichor na njebo mi sepje zduny
Mróčelow. — Młhy khód mój dolho pasle
Su a slónco, měsac, hwězdy hasle —
Rozbié dawno juž cheych něme truny.

Zdychowach, zo mohł bych pué hié runy
K měrej, zo so mocy bychu střasle
W smjerći mi, zo za mnu bychu masle
Rowske sćiny. — Tu mi hwězda spluny,

Hwězda z nowa zakěě mojich pėsni —
Jako worjoł křidło z mocu spina
Po nocy a k slóncu hordže leći:

Tak sym do trunow, štož pnje a ćėsni
Mje, střasł. Nowa z bolow klinčo klina
Pěseň zběha so, kwas nowy swjeći.

Na sewjernym
* * **morju.** * *

Zboža słódke khwilki krótke.

Wocućenje na přenim ranju.

o tym napinacym puću
Přespał cyłu nócku běch;
W młodych mocow čilym čuću
Přenje ranje wocućich.

Z woknom wotewrjenym wěje
Čerstwočisty k ložu dych,
Mutnosć z mojej' wočow trěje,
Čěri čerwjeń do licow.

Z pola na kěrlušach dróhu
Měri škowrončk k njebiesam,
Zmoha hordy spěw ze zmohu
Njese k brjoham skalnatym.

Z dala klinčeć rańše zwony
Słyšu z wjesnej' cyrkwički,
Rańšej' hudźby lóštne tony
Do wucha mi pleńči wětr.

Do woka, do duše duny
Rańše kuzło móc a lóšt;
Čuju, kak sej nowe truny
Duša spina k spěwanju.

Móřski hymnus

Na njebju so roztorhane sepja
Mróčna, wichor wuje wótre tony,
— To su wichoratych njebjes zwony —
Tolste murje čorne slónco slepja.

Juskajo so žołmy zběhnu, tepja
Do dna z wrjeskotom so na wšě strony,
Hač so jako w smjertnej skóržbje stony
Błuke na skalisku dorozćepja.

Zynkow mištr njebjeski akkordy
Šumi z hrimotom a z błyskom puće
Pokazuje do tej' dźiwow-składby.

To je móřskich hłosow hymnus hordy,
Móčne wyskow, styskow błudzi čuće.
W nim so pojił duch mój wěčnje rad by!

Slónco skhadža.

parnym hwězdam mučne woko mrěje,
Domoj měsac woła swoje džěci,
W žołmach njebjes błyskot dowuswěci —
Přez ómowe so morjo parnik drěje.

Tu so do mróčelow čornych k ranju
Z mikotanjom na běl smuhi přadu,
Něžne do kromow so pupki kładu,
Kaž hdyž jabłoń spěcha k rozkěwanju.

Na žolč, na čerwjeń so dale wyše
Do mróčelow jasne pruhi saja,
Kaž hdyž róže pupki zwotankaja;
Njebjesa ktu w purpurowej pyše.

Z mróčelow hród bajkowy so zběha,
W nim so w njeličomnych barbach pala
Swěcy, wosrjedź purpurowa sala,
Sem tam služownikow črjóda běha.

Hoborske so wotewrjeju wrota,
Z purpurowych zawěškow kral kroči,
Wohnja płomjenja jom' swěća z woči —
Słónco stawa w błyšču ryzoh' złota.

Milijon sypnje złotych škri do morja
So a z horda žołmy zajuskaja,
Potom lubosće sej bajku baja . . .
Wobraz zboža bjez bědy a horja.

Slónco so khowa.

žeń mučny zwony k měrej zwonja,
Plašć smjertny jemu směrki přadu,
Dar želnych sylzow žołmy ronja,
Wón rózow wětry na row kładu.

Tam zady slónco w morju mrěje,
A njebjo pyri so a pali,
W hrě barbow njewuprajnych kčěje ...
Hdy molerjo su tajke znali?

A do so morjo tón blyšč pije,
Z nim zelene sej zmohi hraja ...
Tu do wočow so tebi wije
Kruch z bajkow spodźiwneho raja.

Hdže njebjo je a hdže je morjo?
So košitej we wobjimanju —
O žiwjenja zo wšitke horjo
By k tajkom' dóšlo wudychanju!

—❧ Nóc. ❧—

Ndžežkuli by woko tebi zhladło,
Njebjes jasna módrina so tkaje,
Złotych wowekow měsac měrne stadło
Wjedže a jim na pišćačku hraje.

W lohkim kołsanju so žołmy honja,
Do parnika w lóštnym šćěku bodu,
Z dala doklinčacu pěseń hronja ...
Koło wokoł njebjo widźiš, wodu.

W žołmach hwězdy zabłyskuja wšě so,
Měsac do nich złote sypa róže,
W milionach žehlic zdadža škrě so
Za lódžu ... što nahladać so móže?

Srjedža mjez njebjom a morjom stoju
Wo srjedź zwonjenja a błyskotanja,
W njesměrnosćach dźiwow Božich poju
Wutrobu nóc cyličku bjez spanja.

Wichor.

ěre mróčele přez njebo ćerja;
Z wětrom zmoha kołsa přeze zmohu . .
Žołmy jako běle konje k brjohu
W dźiwim čelčku po łucy so měrja.

Wětrec pohoně z dołhim křudom praska
Do nich, konje porsnu, na wšě štyri
Zahrabnu, kaž hrimot pódkoń dyri,
W zmahowacych hriwach wichor mlaska.

Dale bóle pohoně do nich morska,
Konjow dźiwja črjóda z huby ješći,
Kaž ston styskniwy jich rjehot wrješći,
W pruhach syčatych dym z nosa porska.

Tak to dže po mórskej zeleninje
Přecy dale w dźiwjokrasnym zmotu,
Hač so potom z mrějaceho skotu
Jako smjertny pót ješć na brjóh linje.

Mórske blyšćenje.

—
E křidłom nóc čornym zemju kryje,
Čmowe mróčele na njebju stoja,
Hubu wětr sej w zmohach čistu myje,
Mevam pěseń zynči do pokoja.

Kajki dźiw a kajke kuzło! Z dala
Čerwjene ze žołmow zakčěwaja
Róže, dejmanty so z wohnjom pala,
Płomjenja po morju praskotaja.

Čołm, kaž pódkoń z kamjenja, škrě bije
Z mjehkej' žołmy, wjesło woheń z wody
Čěra, wohnjowe do morja lije
Krjepje, nowe w žołmach łoji spody.

Kajki dźiw! Do wohnja woda měnja
So! — Bjez rěče stoja wulcy, mali —
Kajke kuzło! Morjo bjez spalenja
We płomjenjach čerwjonych so pali.

Na kupjelnym brjozy.

Kajke žiwjenje na brjozy hraje!
Kajki hołk a tołk a radosć kajka!
K nohomaj ěi sepje slěbra saje
Morjo, wětr na lico čerwjeń majka.
Žołmy spěwaju ze zwukom zwona,
Do nich hudźba klinči z pavilona.

Z pěska džěći, mužojo a žony
Twarja sebi twjerdźizny a hrody,
Wobtwjerdźuja z drjewom bastiony,
Z deskow do nich kładu lohke skhody.
Khorhowički w barbach wjeřcha, kraja
Swojeho na žerdže připinaja.

W tychle hrodach na slóncu so hrěja,
W žortniwym so zabawjeja šćěku,
Hudža, spěwaja, so škrěja, směja,
Zda so, kaž był w bajkowym by wěku.
Same kće tu zbože, sama radosć,
Spokojena zda so kóžda žadosć —

Tu so njebo začmi, wichor mlasnje,
K brjohej žołmy ćerja zešćuwane;
Wšo so zhubi, hdžež jich nawal prasnje,
Hrody, twjerdźizny su roztorhane — —
Kroute po zdaću ći zbože zrosće,
Spěšnje zańdže w morju hinitosće.

Ćichi wječor.

žeń so ze wšěm wjeselom a horjom
Nakhilił; při brjozy počnje być
Ćicho, mjelk tež z mučnym hraje morjom —
Tón čas samotarjej dyrbi tyć.

Měsac z ćicha ćehnje na njebjesa,
K hrajkam hwězdu kiwa złotušku;
Z česakom ji hłojčku zlotu česa,
Košo njebjes džowku lubušku.

Žołmički po brjozy zwonja cunje,
Słódcy baja dušu do džěła;
Sem tam z morja běła žołmka splunje,
Jako kwětka by ěi rozkěěla.

Hladam na měsac, na hwězdy, morjo,
Słucham tajnom' žołmow zwonjenju . . .
We wutrobje wšitke hoji horjo,
Wostać w tym sej přeje sonjenju.

Na pěsačnych kholmach.

I.

edžu na pěsačnych kholmach,
Morjo mi je k prawicy;
Sem tam na płachtatych čolmach
Lóštni jězdža mórnicy.

Žołmy na slóncu sej hraja
W błyskotanju luboznym,
Běle parole z hłowow saja
Ze spěwanjom hordoznym.

K lěwicy so kupa šěri,
Rjenje wonja drobny wrjós,
K njobjesam so škowrončk měri,
Jasnje klinči jeho hlós.

Wšitko tu do harmonije
Krasneje so jednoći,
Zbóžnosć do wutroby lije,
Radosć dycha do woći.

II.

Na pěsačnym khołmje lehnył
Do drobneho běch so wrjosa —
Połdnjo je a nihdže njeje
Jeničkeho słyšeć hłosa.

Žołmy we stajnym akkordu
Ćichu pěseń khołmam zwonja,
Wo hłubokim móřskim klinje
Žadosćiwy són sej sonja . . .

Měrnje zandželił běch woči
Słucham, što sej morjo hraje,
Čuju, kak to zbóžne kuzło
Do wutroby mi so baje.

Mysle pěstoni mi pokoj
Z cunim spěwkom zapomnjenja.
O zo było z khwile slódkoj'
Nihdy njeby wocučenja!

Čerwjena skała* na kupje Sylt.

kupy kónc k połnócej samej stronje
Skała hoberska do morja saha;
Wona, stajny row, do bjezdna čaha
Łódže, čołmy, žołmy, mórske konje.

Wot nazdala žołmow wotmach hrima,
Do njej' ryje, ruba z hrózbny m ržećom,
Móc a złósc wšu swoju z helskim klećom,
Z rućom styskny m do nawala přima.

Kaž so hady syčo wyše wija,
Kaž so dži wje konje z porskom pjeru,
Kaž so wjelki wujo z hlodom žeru:
Tak, slyš, žołmy w smjertnej bėdži bija.

Skała kruta stoji bjez pohnuća —
Žołmy sypaja so z wótry m wrješćom,
A kaž na plač hinu z běly m ješćom
Morjo mortwe hraba druhim z puća —

* Rothes Kliff.

Čłowjeko, njes swoju ból a bědu
K skale tej, do morja rězn ju dele!
Skala ći ju wozmje, na ješć zmjele,
Zo ći njewostanje po njej slědu.

Dwoji začišć.

 jebjo zamróčene, howri wětr,
Žołmy w njemdrych storkach syča, ješća,
Bědu rybakow na morju wrješća,
Čołmow rozćepjenych njesu zmot.

K brjoham ćerja hosćo kupjelni
Hladać, kak do wysokosćow bjeru
Žołmy so, kak wo skaliska pjeru . . .
Dźiwjosć ta w jich dušach budži lóšt.

Z boka trochu žónska stoji, tři
K njej so tlóča džěci; rucy wona
Łama, bólnje běduje a stona,
Na morjo won stysknje hladajo.

Nětk je na kolena zwjezła so
— Džěci z njej — a w džiwjej boli woła:
„Wumož z čornych zmohow smjertnoh' doła
Knježe Božo, muža, nana nam!“

Samotna kupa.

Njedaloko kraja kupička,
Sama, koło wokoł' zahaćena;
Srjedža khuda stoji khěžčička,
Staruška w njej bydli potulena.

Mróčele po njebju tłóchaju,
Do žołmow wětr z njemdrej pjaséu hraba,
Do haćenjow zmohi storkaju . . .
Před durjemi žónka stoji słaba.

Hlada na mróčele, na zmohi
Pokojnje a ze rta du ji słowa:
„Dawno hižo muž mój njebohi
W žołmach drěma, do mokreho rowa

Wichor štyrjoch hólcow pohrjeba
Po rjadu, sym samalutka zbyła!
Nichtó mać tu wjacy njetrjeba;
Rad bych w hromadže zas z nimi była!“

Zatrašnje tu wichor zapiska,
Zmohi na kupu so rěznu wrješćo —
Preč je khěžka, dźiwje žołmiska
Ćěrja z njej, ju ćisnu na brjóh ješćo.

Wjesoła jězdba.

Čołmiki přez morjo ćěrja
Spěšnje z wjesłom lóštniwym;
Ku kwasowanju so měrja
Wupyšene z rózemi.

Domoj wjezu wot wěr'wanja
Nawoženju, njewjestu;
Přezpolo do zradowanja
Hercy mócnje piskaja.

Žołma skače, žołma juska,
K čołmam načahuje so;
Z khwatkom spěšnym wjesło pluska
K studženju ješć do wočow.

Z kurkotanjom k ćopłom' hněžku
Hołbikaj dom lećitaj.
Lubosć jimaj nizku khěžku
Přewobroći do hroda.

Zrudna jězdba.

ot małeje kupy jědu
Čołmy tři won na morjo,
Hórku bolosć, němu bědu
Wjezu čołmy přez morjo.

W přenim žona sedži młoda,
— Před njej čorny stoji kašć —
Łama rucy; sylzow woda
Wupłakana z woči je.

Zmohi splunyle joh' běchu
Mortwoh' na brjóh domizny;
Na kerchowje chce jom' třěchu
Z pjeršću přikryć k drěmanju.

Za njej přewodźerjo wjesło
Njewjesole hibaja,
Morjo, kaž by ćežu njesło,
Stona z dychom hłubokim.

Přez morjo tři čołmy jědu,
Wjezu k měrej rybaka,
Hórku bolosć, němu bědu
Wbohej' wjezu wudowy.

Pohrjebnišćo bjezmjencow.

rochu wot brjoha je pohrjebnišćo —
Row je jedyn jako druhi tudy,
Jenož křiž, bjez pychi hewak, khudy;
Samota při durjach sedži pišćo.

Žadyn křiž pak njewozjewja mjeno
Tych, kiž posledni tu maja statok;
Hdy a hdže a z kotrej łódžu swjatok
Był jich žiwjenja je, čitaš jeno.

K brjoham spłunychu jich ćěła zmohi,
Tule popřachu jim městno měra —
Bóh wě, kajki kraj jich, kajka wěra!
Njepóznaty tu spi mórnik wbohi.

Ze wšěch swěta kónčin domoj wita
Zbóžnik swoje džěci; domowina
Wšitkim wšudže z jeho rosće klina.
Spja tu w khłódku Jězusowoh' škita.

Spiće w měrje! K wotpočinkej žołmy
Mučnym dróharjam wam kěrluš zwonja,
Mevy k wam so k starym znatym klonja . . .
Njeh su rowy do njebjes wam čołmy!

Swěčna wěža Helgolandska.

ordže Helgoland ze žołmow zběha
So a do dala won woko měri,
Kak so wódnych wjelkow črjóda ćeri,
K nohomaj jom' šćowkajo so lěha. —

Nóc bjez hwězdow, młha so z morjom měša,
Wótry hlós wětr hwizda; łódź so tuli,
Zběha, hlódných wjelkow črjóda w kuli
Kusajo so na scěny ji wěša.

Łódźnik wótre woko won do morja
Wupina, zo jěł by prawu dróhu.
„Wěža Helgolandska! Džak budź Bohu!
Nětk' ze stracha, z nuzy smy a z horja!“

O zo swěčna wěža do žiwjenja
Mi tež spomožne by pruhi słała,
Mojim płachtam zo by pokaz'wała,
Ćěr a měr mi hač do dojedźenja!

Žołmow hra.

Bjez wustaća zmoha honi zmohu,
Ženje swoju njedoběži dróhu.

K njebju wysoko so kopja žołmy,
Blyšća so kaž smaragdowe khołmy.

Běle hriwy we wichoru třasu,
Řeznu do bjezdna so w błukim prasu.

Žołmow frinkolaty błyskot hasnje,
Z hłubin hdyž éma smjertna do nich masnje.

Smaragd, parole rozplunu do dešća,
Sylzy žołmy pře tu pychu wrješća.

Na fanfary rujo hrimotaja,
Na piščelach hordy kěrluš hraja.

Klinča jako zwony wječor swjaty,
Spěwušk w huslach baja šćebotaty . .

Dyri do hudźby morsk njepřećelski,
Z bjezdna zaruje kaž směchot helski. —

K njebjes swětłu zleća z křidłom mocy,
Z błyskom rěznu so do bjezdna nocy — —

Čłowče žiwjenje ze žołmow hlada:
Z juskom zběha so a z plačom pada.

Zémowych
khwili.

Něčeji horjo něčeji směch.
(Serb. přislowo.)

Nalětnja próstwa.

něhowka so lóštnje směje
W sylzach zymy mrějaceje;
Ćopły dych do kraja wěje
Wětřik, sněhu byća njeje.

Nalěće škórc wufifoli,
Dušow zwony póčnu zwonić;
Kóžda rana powotboli,
Z woči widžu lóšt so ronić.

Z młodym blyšćom lubosć Boža
Wuhotuje zemju blědu;
Wón a kćew do kraja woža
Wětriki, přeč honjo bědu. —

W twojej' hnady šćedriwosći
Napojić cheu dušu, Božo,
Zo bych znjesć mohł we sćerpnosći
Złósć, kiž na mnje łaka hrožo!

Prawda woči kole.

Ak dokonjane hrozne džěło,
Mi rozteptana kwětka zboža!
Štož do smjerće mi było kćěło,
To k rowu nětk' juž mysle woža.

Drje bólnje z wutroby du zdychi
A mutne mysle myla hłowu,
A tola česće ja a pychi
We sebi nošu radosć strowu.

Ja wukhowach sej sprawne čuće
A zjawnje hajach runosć słowa,
Pleńč hidžach přec' a křiwe puće
A wuznach, štož so w duši khowa.

Znać ruki hladkosć, slódkosć huby
Ja nihdy nocheu jako zdobny
Muž; wóruch nimam, khwalbne truby,
Kaž duchow móličkich pras drobny.

Mi přez wšo kharaktera hódnosć
Dže, tak je kaznja Božej' wole;
Njeh hórkosć nam'kam z tym, njeh slódnosć,
Wšak wěm, zo prawda woči kole.

Wěry móc.

Kajki djas mi na wutrobje žerje
A hač do dna duše mojej' masa,
Móc a lóšt do džěla přeč mi bjerje,
Zbožahłódnom' kosée kuzli z mjasa?

Wutroba kaž kón so dźiwje zběha,
Čolo koło wokoło so mróči,
Błyskow žahłósé do woka so lěha
A do pjasće ruka porsty tlóči.

Što mi njemdri krew a što je wina,
Mysle zo być sebi wjeće mječe
Žadaju, a što dha rot mój spina,
Hdyž přez mozhy morjo mysli éče?

Što so duša dolho hišće proša,
Što mi komdžitej so ruka, noha,
Što mi dźiwje błyski z woka haša?
Wěra do swědomja a do Boha.

In cruce salus.*

tóż być sej wěrnny wučownik mój žada,
Wzac na so dyrbi křiž a za mnu hić;
We křižu ćěrpjenjow štóž ze mnu trada,
Tón sławu budže žnjeć a pokoj pić.“

Skutk w ćěrpjenjach 'nož wulkotny so twari,
Kaž słóncó skhadža z ćmowych mróćelow;
Hdžež hrimot rži a z bědu horjo pari,
Tam stotory płód zrawi złotych žnjow.

Hdyž wosud ze žiwjenja dźiwje dźernje
Ći kwět a łopjeno, hdyž zdónk chce zbosć,
Budź sćěrpny! Do róžow ći čorne ćernje
So skuzla, z křiža króna dyrbi zrosć.

Kaž swěca, hdyž ju k zemi ruka khila,
Do wysokosće dale płomjeni,
Tak sylny duch, hdyž k zemi tłóći ćwila
Tež, k wysokosćam zlět swój njezměni.

We wšitkich časach palili a bili
Su na křiž tych, kiž swoju dźěchu ćěr
A njedachu so zmjasć. Tuž stój; po khwili
Kwas njebjo wuhotuje ći a měr!

* We křižu zbóžnosć.

Ironija?

nej' dźiw, zo płački mam a směški
Kaž małe dźěčo po rjadu?
Hlej, čorne křiže, jasne hwěžki
Mi přez žiwjenje z dobom du.

Hoj! Hroznje do mnje bija, bodu,
Zo stysk a hrózba mi a strach;
Do majkanjow a košow słodu
Pak kuzli wšo so na wotmach.

A bóle stepta će do hnoja,
A rjeńšo kwětka rozwonja;
A hłubšu tebi džěru troja,
A wyše křidło wuhonja.

To, praja, to je ironija,
Hdyž namóc winči bjez mocy —
Ja kuboćika nimam, zmija,
Wěm pak, kak měło rjec so by.

Žiwjeńske wiki.

Ój ze mnu na žiwjeńske wiki
A hladaj, zo sej kupiš zboža
Kruch! — Hoj, tón hołk, te křiki,
Zo wuši wutrać njezamóža! —

Na twory kedźbuj a na ludži,
Sej ničo njekuń, překhwatanje!
Na hermanku so hinak sudži:
Na woči wšitko dže a zdanje.

Tuž njedaj z wutroby sej sćahnyć
Tón dobry pjenjez ryzoh' złota,
Do mysłow sebi njedaj sahnyć
Wot njeprawdy a lesće zmota! —

Tu směja so, tam sylzy ronja,
Tu rucy tlóča sej, tam klěja,
Tu z horda kroča, tam so kłonja . . .
Ha, čłowčich dušow hrozna reja!

Tak za zbožom dže wrótna hońtwa . . .
A kajki dobytk wbohim lubi?
Hlej, zeńskich pluwow špatna rońtwa
Je jich, a tu tež smjerć jim rubi.

Haj, swětna móc a hołe mjeno
So khwilku jenož dźeržeć hodźi.
Tuž za tym w žiwjenju dźi jeno,
Štož w swědomju ći zbože rodźi!

Glossa.

Pić wodu a jěsć suche běrny
Chcu radšo čłowjek čestny, swěrny,
Hač wjertawka bjez charaktera
Jěsć pječenje a pić madeira.

(Formy 1888.)

Je stajnym prócowanju lěta
Du jako w płuzy rólny kón —
A dobytk prócy? Zboža wón
Mi dawno prječ je hižo zwěta!
Běch bóle wohniwy hač měrny,
Tuž z džěła małko myta zby,
Haj sta so, zo da dzeń mi zły
Pić wodu a jěsć suche běrny.

Ja wočow kłok sej khowach wótry
A krutu sebi pěsčach pjasć,
So nihdy njedach z gróšom zmjasć
A pleńčki njemějach za kmótry —
Nic drobny, ně, traš přewobšěrny
Puć k zbožu wosud poča ryć
Tež mi — ja wostach pak a być
Chcu radšo čłowjek čestny, swěrny.

Ja wulkich mužow widźach z kosći
Hlód spokojeć a motsow pak
A prózdnych maskow mólčki prak
So za hosćiny přez nich bosći . . .
Tak džensa je a běše wčera —
Ja nizki radšo basnje bać
A khuduški cheu być a stać,
Hač wjertawka bjez charaktera.

Mje hrubje rěza ćeža kwakle
Do ramjenjow a pnje mi dych;
A hdže je kónc dnjow émowych, złych?
Hlej, z dala hižo swěća fagle! —
Haj železneho charaktera
Muž runy, sprawny do rta brać
Ja běrny cheu a wodu, hač
Jěsć pječenje a pić madeira.

Keklija swěta.

o theatrow, na koncerty khodźić,
Móda wosebneho swěta je.
Za česćemi, za pjenjezom hłodźić,
K tomu piska so a kekluje.

Na jewišću horka, na podiju
Wšitko dže we hładkim wušiku;
W sali delka směja z cyłej šiju
So a placaja we publiku.

Za kulisu pak so hinak hraje,
Hewrjekanje tam je čertowske;
Złósće wšě a křiwosće tam saje
Djas a syje mysle nječłowske —

Tola k čomu khodźić do teatra?
Wšako swět je krasna keklija!
Hlej, pak sam maš hrajerja za bratra,
Pak sy staw ty auditorija.

Chceš-li hrać, wzmi masku pěknej' róle
Sej a předaj parole duše wšě!
Mnohim spodobać so džeń a bóle
Budžeš, změješ złota poľne šklě —

Tola dodžerži tež něhdy maska
A so pokaže tón prawy wuj! —
Tuž njekhodź do hrajerjow zwjazka,
Radšo sprawny delka přihladuj!

Próstwa.

o jstwički mi měsac swěći
A mi do wutroby kuka,
Zaštych časow mortwe džěci
Budźi, stare rany puka.

A mje horce čolo pali,
Woko wulke sylzy płače,
Na mnje so kaž kamjeń wali,
Mysl so z myslu wjerčo skače. —

Bjez domizny — bjez staršeju —
Bjez lubosće — w cuzej zemi —
Hdže a k tróštej dušu čuju? —
Nadžěj mrje, so zbože lemi —

Jandželo mój z njebjes luby,
Leć na kerchow, přiwjedź z rowa
Maćeřku, zo z jeje huby
Pokojenja pił bych słowa!

Lisće pada.

eleń zblědny, kćenje zwjadny,
Wětrik wjeze nazymu;
Běła młha na zemju padny,
Kitel tkaje do kašća.

Zrudne zwuki smjertnoh' zwona
Třepjetaju přez hona;
W zdychowanju stysknoh' stona
Stwórba wótře zapłakny.

Lisće zžołtnjene so saje
Ze štomow a z keraška;
Ani dub tež njewutraje,
Lisća pychu swlěka so.

Hač je z keřčka, hač je z duba
K zemi lisće spadnyło,
Wšitko do jeneho ruba
Zymna zawaluje smjerć. —

Pokoj mojej pleńči hłowje,
Hdyž tak lisće spada: —
Wšitcy namakaju w rowje
Khudy přebytk jenajki.

Dźiwna hra.

Dźiwna hra, zo nohce žalosć
Z mojih trunow přěčku hić,
W kóždym zynku žada bić,
W pěśni pyta poľnu zraľosć.

Z rowow mortwe zbože woľa,
Z bėdnym hłosom hórkosće,
Kaž hdyž z mortwej' kwětki pćoľa
Želo prosy slódkosće.

Bjez dźiwa, hdyž wodnjo wodźi
Moje mysle jeje mćoć,
Hľuboke hdyž ćěrje brodźi
Mojim sonam cyľu nćoć.

Hdyž cheu lyru pyšić z róžu,
Juski do njej' roztrušić
Z mocu, nihdy njezamóžu
Žaľosće zynk pohľušić.

Wosudo pjeř!

Bjez přestaća nowe wichory
Wosud woła na žiwjeńske morjo,
Płachty torha, koći scěžory,
Strachi čołmarjej a boje tworjo.
Njeh pak swětla je, njeh čmowa čěř,
Wosudo pjeř, wosudo bjeř!

Ruba do žiwjenja škorpizny
Ze sekeru, z twjerdym wótri brusom,
Do sekery torha scěrbizny,
Škorpiznu hdyž drjebi kus za kusom.
Z khrobłym duchom pak so jemu spjeř!
Wosudo pjeř, wosudo bjeř!

Ruzy wuwjazuje z powjazom,
Nozy do železnych zamkow puta,
Z dźiwim potom reji rozkazom
A so ze ščěrjenjom přima pruta.
Jako brón hrabń duše móc a měř!
Wosudo pjeř, wosudo bjeř!

Njeh je wšo, štož słabuch haji rad,
Zwottorhał, njeh stojiš prózdny, nahi:
Ducha njeskóncował žadyn kat,
Žadyn móčnař wusud Božej' wahi.
Přetrał bój sy, wostał dobyćeř.
Wosudo pjeř, wosudo bjeř!

Glossa.

Stupać w taktu, kaž so piska,
Z wjelkami wuč z jenej' truby,
Wěc mi stajnje běše nizka —
A tak mnohim njeběch luby.
(Formy 1888.)

ole wobsah drobnoh' spiska:
Lachmanow a knježkow hidžu,
Hdyž jich w směšnych rejach widžu
Stupać w taktu, kaž so piska.

Poľne khwalbow wšě su huby —
Widžu mudrocha a blaznja
Přezjeneju; přenja kaznja:
Z wjelkami wuč z jenej' truby.

Rozkaz hrozny knjez jim ćiska:
Jenych košić, druhich kusać,
Z jenym žrać a z druhim tusać . . .
Wěc mi stajnje běše nizka.

Na mnje zrěča so, zo hruby
Sym, hdyž prajach — lžě njej' trjeba —
Mužow hańba to, nic deba —
A tak mnohim njeběch luby.

K tróštej.

Mi z bólnej bědu wutroba so wije,
Hdyž njeprawo na swěće knježstwo ma
A pruty rěza na prawo a kije.
Budź z měrom! Tróšt ěi stare słowo da:
Quod licet Jovi, non licet bovi.

Mi porsty wšě so spinaja do pjasće,
Hdyž hódny m kosće k jědźi mjetaju
A lěnim ke kormjenju cyłe časće.
Budź z měrom! Zapomń w słowje hórkosć wšu:
Quod licet Jovi, non licet bovi.

Mi z dźiwjej krewju žiły prasnyć chcedža,
Hdyž hódność džernu z pokojnych a česć,
A prózdnym hubakam plašć sławy předža.
Budź z měrom! Daj sej tróšt wot słowa plesć:
Quod licet Jovi, non licet bovi.

Njeh k wabnym rejam swět sej swoich wjedže,
Hlós swědomja budź twojich skutkow puć!
To česć a zbože płodži w prawym rjedže
A bórzy budžeš we wutrobje čuć:
Quod licet bovi, non licet Jovi.

Nócnny wichor.

Wichor howri, hola stona,
Šmrěk so třase sta lět stary;
Žana na njobjeske hona
Hwězda nochce do tej' hary.

Wokoł' drjewjaneje khěžki
Wichor wuje, hwizda, płače —
To su wětrec hólcow zběžki!
Ćichich nocow dźiwje drače!

Wusnyć njezamóžu, słucham
Won do nocy wobojany
Wětrow wučam, stonam, bucham . . .
Słyšu hlós z nich rozplakany:

„Nihdže zwón nam njezaklinka
Do domizny k wodychnjenju,
Po zemi bjez wotpočinka
Honimy so w žalosćenju.

Nichtó njeda na hospodu
K njeměrej nam zatamanym!“
Pjeru do třěchi, do spodu,
Skiwla z hłosom rozstyskanym —

Hdyž tak słyšu wětrow stony
Ržeć a bjez spara so wiju,
Zazwonjeja w duši zwony
Podobnu mi melodiju.

W pěsni tróšt.

Mój puć wy nichtó njeznajeće,
Nic hrona mojej' wutroby;
Mje wodzić na wotežcy chceće
A na ramjo klasć spřah mi zły.

Hłós w duši mojej řeči druhi,
Mój puć je přez waš wysoki;
Ja slónčne do so srěbam pruhi,
Zlět mojej' křidłow daloki.

Drje w ćěrnjach často noha krwawi
A woko sylzu pěstoni,
Hdyž do pěsnje pak plač mi zrawi,
Mi z njebjes zbože zazwoni.

A z radosću mi mysle hraja,
W srjedź swojich pěsnjow juskanja
Zo, hdyž Bóh kiwnje mi, do kraja
Ja póndu wěčnoh' spěwanja.

Zakuzłany ptak.

tak zakuzłany do mróčeli
Blyšć, spěw swój njebu jeno swjeći,
Spi wodnjo a so njewjeseli,
Na zemju ženje njepřileći.

Hdyž nóc pak ćicha zemju kryje
A měsac z hwězdami so wita,
Ptak módrej sebi wóčcy myje
A spěwa, hač so k ranju swita.

Blyšć k žiwjenju jom' měsac přeje
A wšitke jeho hwězdy poja;
Wón w nocy džěla jim do reje
A rano spěwa do pokoja.

A žołmy jusknu Gangesowe
A słuchajo so w běhu staja,
A kwětki zdychnu lotosowe —
Tak indiske nam bajki baja.

Bych mohł z najmjeńša z křidłom sona
So, ptako zbóžny, zběhnyć k tebi,
Střasć wot so zemje bėdne hrona
A zboža z hwězdow srěbnyć sebi!

Rozpominanje.

žiwnu mysle hraja hru,
Hdyž tak sedžo z woknom hladam ---
Mróčałki po njebju du . . .
Z nimi sobu ćahnyć žadam.

Škowroněk k njebju zběha so,
Słónco strowi, słónco khwali . . .
Z woka linje sylza so:
Mi su spěwy ze rta wzali!

Rěka ćěri žołmički,
Lohcy běža, wjes'le zwonja . . .
Mysle mi kaž błudnički
Do njeměra dušu honja.

Wowcy khodža po łucy,
Pasu so a poskakuja . . .
Čłowjekow je nałożk zły:
Złósé a hidu na so wuja.

Krasna stwórba, krasny swět,
Radosé z kóždoh' kónca woła;
Čłowći pak swět kazy jěd,
Přestworja do sylzow doła.

Wosudny měsac.*

I.

Sdach so z wohnjom za swój lud do džěła,
A k skutkam křidło njebojaznje spinach,
A znapinane duše wšě a ćěła
Sej mocy dźeržach we worclowych klinach.

Cheych z potom džěła serbsku zemju krjepić
A škitać swjate prawa z mužnym słowom,
Cheych serbske zbože na hromady sepić,
Hač witał wupřehnjeny bych so z rowom.

Drje do boka to było je a k nosej,
Štož žadaše sej krew a česé wot muža;
A hněw a zawisć daštej wuraz hłosej:
„Drje mocy zlehnu so, hdyž w cuzbje słuža!“

A Božemje dać dyrbjach serbskej zemi
Tuž z jědom w duši, ze sylzu we woku —
Móc serbsku mi pak cuzba njerozlemi,
A Boži jandžel wosta mi po boku.

* Mały rózka.

II.

Bědne pnyjachu mje časy,
Na směch ból jim běše moja —
Móc a mjeno serbskej' rasy
Steptać njeda so do hnoja.

Z přisahu ja slubich Bohu,
Zo chcu Serbam swěrnny wostać,
Zo chcu škitać zemju wbohu
A zo krew ma moju dostać —

Ke mnje stupi jandžel Boži
A mi porsty sćišća k lyrje,
A móc serbska we mni množi
So a twjerde twari ćerje . . .

A kaž z błyskom namóc dyri
Z nowa, mysl mi mužnu skazyć;
Z njemdrym płomjenjom so spyri,
Nop a čop mi serbski zrazyć.

W ćmowej nocy styski pilach,
Čujach we wutrobje noži
Řezanje. — W tych ćežkich khwilach
Džeržeše mje jandžel Boži.

III.

mje k zemi hroznje zrazy,
A mje do womory zloži.

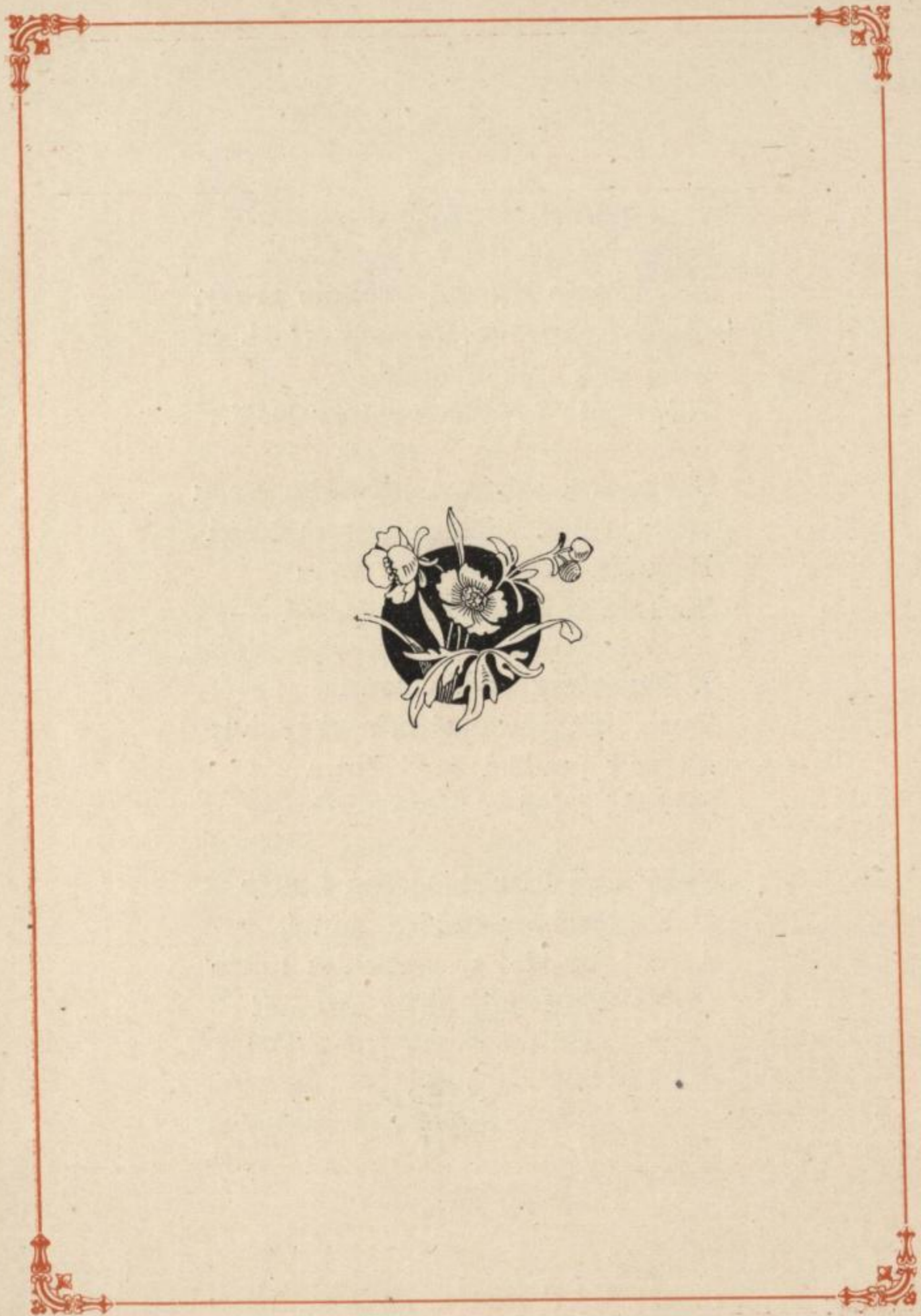
Ničo pak mje njenakazy,
Hdyž mje jandžel hrabny Boži.

Spěwam z džakom khwalbu Božu
Nětk', hdyž ćežkich putow ćešeń
Popušći. Do Serbow wožu
Serbam k česći nowu pěseń —

Wjele lehny so do rowa
Tych, kiž podusyć mje cheychu;
Mi pak jandžel Boži kowa
Serbski mječ a pleće pychu.

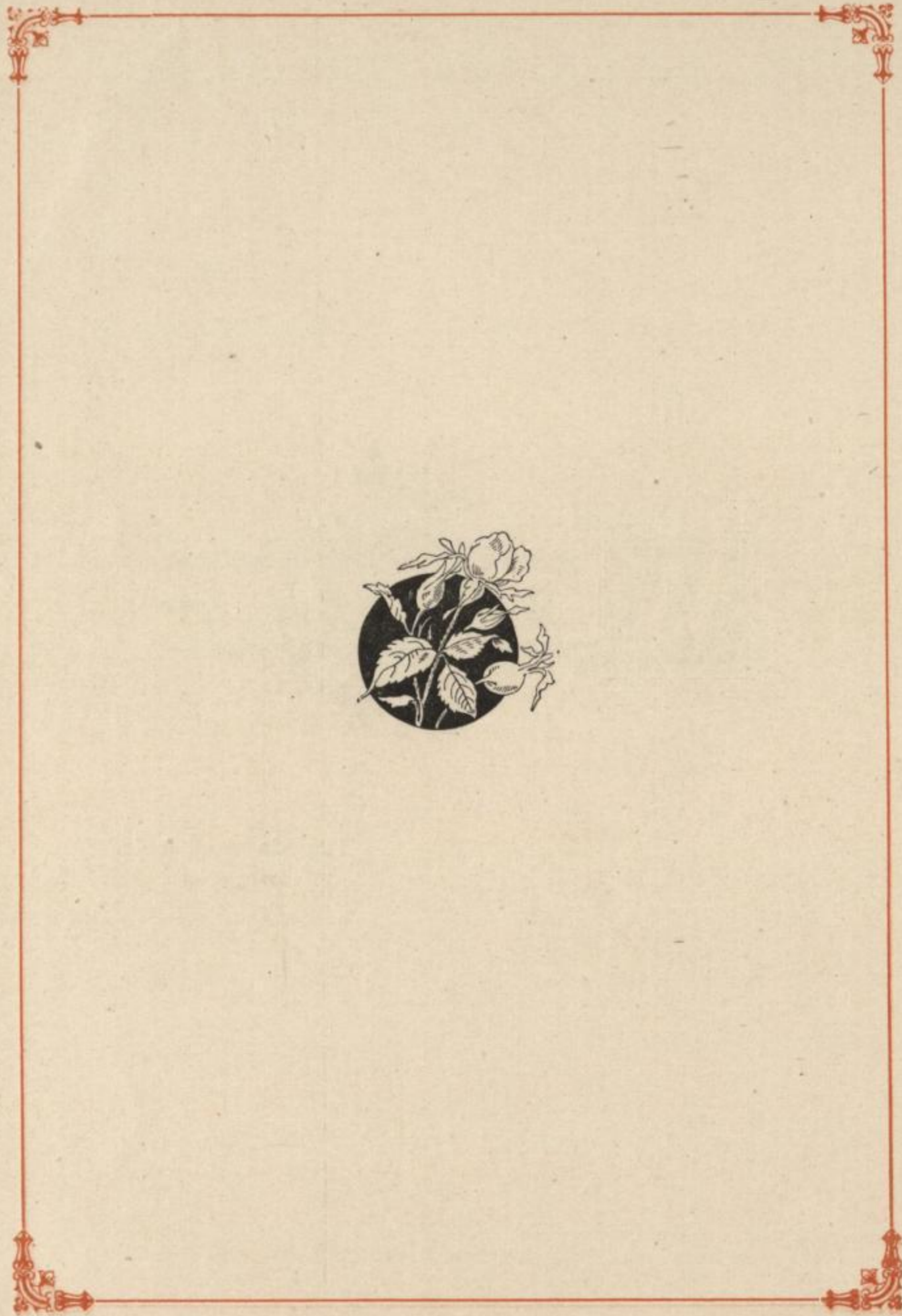
Spěw mój klínčeć dołho budže
Hišće, Serbow hrěć a honić,
A mój jandžel w serbskim ludže
Dołho džak mój hišće zwonić!

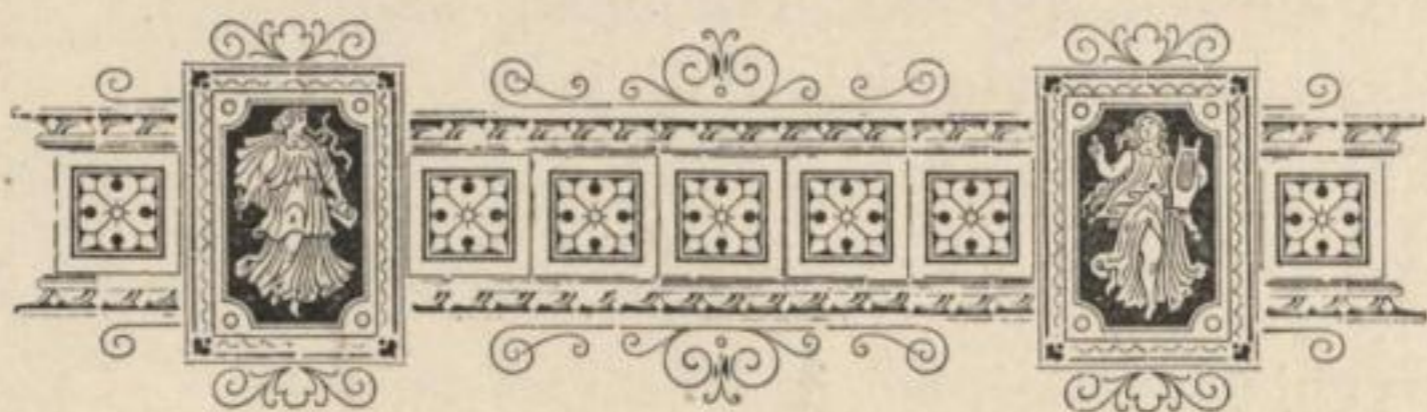

Prawda woči kole.
(Serb. přist.)

Zawod.

„**B**lejće, knježe, pjaty dzeń juž leži
Takle. Zajała bě ručka Boža
Jeho, kaž joh' hajnik nam'ka knježi,
Zdrjena z čoła krwaweho bě koža.

Zymica z nim łoji, njewotčini
Woka, z rukomaj tak mjeta, macha —
Z bolosću nam woko wšěm so sćini,
Pře njeho smy wšitecy połni stracha. —

Jako tujawka so z ćicha směje,
W hnězdze młodźata hdyž majka lubje,
Běduje kaž jehnjo, hdyž jom' drěje
Worjoł pazory do paži hrubje.

Žalosći kaž łastojčka, hdyž drače
Porsty hnězdo jej a młode bjeru,
Na płač zdychuje kaž sowa płače,
Hdyž ju ze žerdźemi z duba pjeru.

Po horach, po morju khodži, jězdzi —
Rana na hłowje drje boli jara;
Tola wjetša bolosć w duši hnězdzi;
Rot je połny wobskóržbow a swara.

Dyrbjał přećeřpjeć je wězo wjele,
Do so zebrać wjele hórkej' bědy,
Přez jazyk hdyž duša słowa sće
Tajkele a pěni ze rta jědy.“

„Mějće džak, zo do domu sće wzali
Jeho. Hladajće joh' swěru! Pojić
Z lubosću so dyrbi, kohož pali
Njelubosć, a rany budža hojić.

Kaž kupe samaritski w swjatym sćenju
Židej njepřećelej pomhać pyta,
Smilće nad nim so, a k wotpláćenju
Daj Bóh pjenjz njebjeskeho myta.““

„Haj, daj tomu Bóh, mój luby knježe!
Za njeho a z nami paćeř prajće,
Zo by strowy hić mohł z našej' khěže — —
Z měrom! Wón zas' rěči. — Posłuchajće!“

Hwězda zběha so a hwězda pada,
W khójnach émowych wjelk na sornu łaka,
W korjeniskach syčeć słyšu hada,
Čorny rapak wokoł' domu kraka.

Sprawni ach kak jara su mi rědcy!
Wulkim, małym z dwojej měru měrja;
Swědka trjebaju 'šće mali swědcy,
Wulkim lžě najwjětše radži wěrja.

Kaž so hołbje wjerća we wětřiku
Wušerjene z domjaceho hnězda,
Tak mi wjerća w kóždym wokomiku
Mysle so we stysku dźiwjoh' zjězda.

Lohke wětřiki su bjeze ćerje,
Wuhnaty sym ja bjez zaradženja —
Wotčakuju, je-li wěrić wěrje,
Domojwrót wot wočow zandželenja.

Na lěs čorny slěbro měsac saje,
Hat spi w syćiznach a w rohodžinje
Žołmičkam hlós nócny slódcy baje,
Hač z nich na zwjerch lilija so winje.

Jědla šwižna je sej zadrěmnyła,
Běła brěza njehibnje so we snje,
Zo sej nihdy njeby wuplapnyła
Štož so kuzła předže w lěsu lesnje.

Čłowče widžeć woko njesmě žane,
Žane wucho słyšeć, što so stanje;
Njebjes woka čiste, hwězdy rjane
Widža lilijine žarowanje. —

Woko, njepřeradź, što dušu spina,
Wutroba, stój w zdychow dźiwim spěchu!
Čłowjek njesmě wědžeć, na čimž wina,
Hwězdám 'nož cheu wotkryć bolow třěchu.

Miły wětřik wěje přez morjo,
Złote na njobjesach hwězdy sonja;
Pěseń zakuzłacu žołmy zwonja,
Zapomnić mje proša na horjo.

A do žołmow wopojacy blyšć
Hwězdy w lubosćinskim spěchu přadu;
Žołmy w kołsu majkajo a w padu
Chcedža z duše wotkošić mój styšć.

Žołmy wotkrywaju swětly klin,
W dejmantowym frinkolenju hrody
Zběhaju so krasne z wodow spody,
Wabja, witaja mje do hłubin:

„Dele k nam pój; chcemy tebi dać
Pokoj, wjesele a zbože!“ W duši
Do mysłow tón hlós kaž žadosć truši:
„W klinje tym što wusnyć mohł a spać!“

Snadna próca, běžeć z wulkej črjódu,
Bjeze swojich mysłow myslić z mócnym
Mudrje sebje zaprěwajo, módu
Mócnych hordačkow plesć do žiwjenja.

Z pokornosću pěknje hłojčku klónić,
Lačnje póžerać jich słowčko kóžde,
Ně a haj jich z khwalbu sobu zwonić,
Jazyk přistojnje za zuby tulić.

Tajki čłowječk kamjenje a murje
Njenamaka na puću a wšudže
Jemu wotewrjeja spěšnje durje,
Hdžež je pleńčeć, slěny lizać wašnje.

Tola zbožowny so njezamóže
Začuć nihdy čłowječk, kotryž z poľnej
Winu džakować za swoje zbože
Zbožu dyrbi so a — njemužnosći.

jasće njezboža mje duša, daja;
Čoło pali, njemdri krew přez žiły,
Wusprócnjene wšě mi stawy hraja —
A sym tola wjesoły a čily.

Zacpiwajo hlada na špatnika
Njezbože, wón boja njeje hódny.
Njezbože sej pyta přećiwnika,
Kiž za nadobnym je duchom hlódny.

W horju njezboža plód złoty zrawi,
Z gwałtom móc sej nowe ćerje ryje.
W bédženju hdyž pjasć a čoło krwawi,
Sława k hwězdam jasne mjeno pnyje.

Hdyž so slónce zboža do émy lehnje
Ći a wichor horjow z dušu bucha,
Na njebjesa tebi hwězda ćehnje,
Złota hwězda zmužiteho ducha.

Nuna sprawna wutroba je kwětka
W barbow blyšćenju a w kuzłu woni;
Cunja jara je a w kwětkach rědka,
Wjele hidženja so na nju honi.

Z ćeńjom sama sebje njewobara;
K njebju zhladuje a ćiše płače,
Hdyž jej do kelucha helskoh' wara
Khodojćistwo kida pasmo drače.

Hdyž ći lubosć njekće we wutrobje,
Njebjeske hdyž do nej' njeńdu wrota,
To z najmjeńša hidu njekidń w zlobje
Z nej', stul', w helskich štož so wrotach mota!

Hdyž ći jandžel dušu njekoleba,
Jědu ješć a połon njepěń ze rta
Tola, dzerž, dónž swědomjo 'šće hrjeba,
Zawrjeneho w nej z najmjeńša čerta!

Tomu dobre dawać dyrbju słowa,
Kotryž mje a mjeno moje kowa
Do putow, kiž smjertny jěd bjez winy
Z wjeću rozpyrjeny na mnje liny?

Nihdy! Twjerdy Serb nop nosy z česću;
— Ani sudnik z mocu, ani z lesću
Pop jón njerozmjehči — runu šiju
Nosy, njech ju majkaju, njech biju.

Z njezhibnjenym khribjetom so khwali
Serb, njech zbože kće, njech běda pali.
Twjerdy nop a khribjet, kruta šija
Móc kaž z kuzłom do naroda wija.

Prawo chce, kiž dołho był bjez prawa;
Ze sprawnosće mužej rosće sława.
Bohu koleno a khribjet kłoni
Serb, česć z kěrlušemi jemu zwoni.

Tola ruku toho pos 'nož khudy
Liza, kiž na khribjet měri křudy.
Zacpiwam a hidžu slěpca, rapsa,
Hdyž je z njemužnosću přišoł na psa.

Hoj, kak zaskakuja psy a wjelki!
Što? Džě čłowče maju wobliča!
Mjetaju na druhich nječink wšelki,
Puć a puki wažnje wuliča.

Nie so pukow njeboju a křuda;
Módrjeńcy mi swědča z khribjeta.
Runosć prawa žadam, sprawnosć suda —
Běda, pravo w putach třepjeta!

Z njejjes zakon Boži pravo twari.
Čłowjek móc pak staja nad pravo,
Špatnik pře móc zelčko lesće wari,
Slěpc so bróni, hdyž je druhi přehrał wšo.

Hdyž so mjedwjedź sylny w krwawej luži
Mota, šćowkać, kusać kóždyžkuli
Pos najbojazniši tež so zmuži,
Kotryž łopuš hewak w kuće tuli.

žiwaš so, zo hižo běla włosy
Mi so, młody hdyž sym hišće tola!
Kaž mróz do łopjenow blědosć nosy,
Tak mje z čłowčim mrózom włosy bola.

Chceš mi čerwjeń nadychać do lica?
Škoda prócy! Młódnosć licow hasła
Je mi. Młódnosći je zbože pica,
Mi pak bólne borło běda nasła.

Daj sej być a njehładkuj mi čolo!
Myto něhdy nam'kam w fałdow slědže.
Mje je z nožom přez wutrobu kłoło —
Boju so, hdyž mysl mi takle zjědže:

„Hdyž je rozlamane moje zbože,
Njech tež zymnje zlemja moje čělo;
Tola rjemjenjow by z mojej' kože
Ke khostanju narězać so měło!“

Maći, slyš, slyš, maći złota, luba:
Džěco tebje prosy bėdne twoje!
Hroznosc šwika mje a zawisc ruba;
Dušu rozcychnuja njepokoje.

Njewěš hišće, što je mi so stało?
Njewěš moje brěmjo, ból a bėdu?
Njewěš, što mi z wutroby so wzało?
Što je nakapało do njej' jėdu?

Ach a nimam wutroby na swěće,
Bolosće kiž moje ze mnu čuje,
Duše, w kotrejž rži tych horjow wěće,
Woka, kiž so z mojim rozsylzuje!

Maćeřka, wzmi na klin mje; na klinje
Twojim daj mi powodychnyć khwilu!
Tu mi rany hoja, bėda hinje,
K wutrobje hdyž twojej hłowu skhilu.

ory hordže hłowy do wyšiny
Zběhaju, wětr čerstwosć dycha strowu,
Móc so młoda lije přez nutriny,
Módre njebjo k sebi wabi hłowu.

Zeński próch a pras so mjeńwi spody,
Kaž křud mocy k rejam praska, piska, —
Holla, hopsa, kudźerje a brody
Běle, žatka wy a čłowječiska!

Hordosć, złósć a nuza wbohich přaha
Do kwakle a ramjo drěje, drapje;
Bjez česće kaž wotročk muž pľuh ćaha,
Njeh je w sukni čornej, w módrej khapje.

Z worjołom tu k njebju woko měri
So a duša lubosć Božu srěba,
K Božej službje swobodnosć će ćeri
Tu a hidži hórkosć zeńskoh' khlěba.

Słónco za hory dže zelene,
Z błýšćom ze złotym jich wjerški poji,
Wulke do mróćelow běłych broji
Róže z poľnej horšću čerwjene.

Stoju w myslenju a sonjenju . . .
Zwony klinča mi tak słódey z doła,
Jich hlós z mysłow mje a sonow woła,
Čehnje dom mje w horecym žedženju —

Zemju, na kotrejž mje nan a mać
Wučestaj čuć serbski, su mi wzali,
Tola lubosć, kiž so w duši pali,
Bohu džak, zo njemóža mi wzać.

Wšědna lubosć spěšnje wustudnje,
Njemóže-li w žadow spokojenju
Hrěć so, wěrna lubosć wubuchnje
Do płomjenjow w gwałtnym roztorhnjenju.

Jako woheń pyri róža
So; z njej' lubosć prošo wěje.
Što mi wutroba so stróža?
Z licow róže smjerć mi drěje.

Lilije na haće hraja,
Njewinnosć tym žołmam brašća
Na kwas. Ně ně! Kitel tkaja
Smjertny lilije do kašća.

Hola ze zelenej barbu
Nadžěju do duše twari —
Kerchow ma najlěpšu warbu,
Wón najlěpje hospodari.

Khěžka w ćichim dole stoji,
Pokoj nosy ptačk do hněžka —
Ničo tam wjac' njepokoji:
Mój je row ta ćicha khěžka.

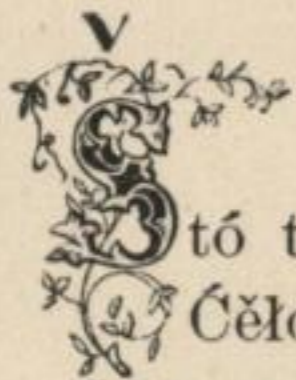
Bjez zažića we wutrobje boli,
Hdyž će z ródnej' zemje wuhnał křud,
Kaž jěd žerje we hłowje, we woli,
Dušu šeri mysłow sud a bład.

Štož sy zhubił, dobyć móžeš z nowa,
Nihdy nic pak nowu domiznu;
Ženje žołmy so, kiž morjo skhowa,
Wróćo ke kužołej njećisnu.

Tola džělać wšudže za wótčinu
Móžeš. Tuž do zerjow wječornych
Płačo njehlada; ěi rańše linu
Zerja k džělu nowy spěch a dych!

Je-li wosud sprawnje měša, měri
Žalosć, radosć, nóc a slónco nam,
Dyrbi přichod přińć po slónčnej ěři
Mi a radosćow dny dočakam.

tó ta žona kaž dzeń mlody rjana?
Čěło kryje kudžerjow blyšć zloty;
Lico pyšić, khmana róža žana,
W zerjow płomjenjenju hraja roty.

Z módrych njebies blyskotom so měri
Woko wulke; z njeho duša řeči,
Kotraž do sylzow ći woko ćěri:
Žalosć z lubosću so we njej přěči.

Z mjehkej ruku moje čolo hladži,
Krjepje potu horceho z njej trěje.
Kóžda krjep, kiž na porsće so sadži,
Hlej, kaž njezapomnička ji kćěje.

Při ložu ze zdychowanjom sedži
Kaž mać, kotrejž po synje so styšće,
Kotraž k Bohu w stysknym horju žedži
Wrót a pomoc jemu prošo — slyšće!

” Ukublała běch sej worjoła
K zbožu, česći, radosći a sławje;
Z doła do hór, z njebjes do doła
Lětaše, móc mějo w kóždym stawje.

Nětk' mi popadnyli jeho su
Lózy ludžo. W zlobje, w zrudźbje jaty
Z woči woheń a móc z křidłow wšu
Pušća, mrěje martrań w putach spjaty.

Kak jom' płomjo hewak wudyri
Z woka, hdyž mi pohladny do woka,
Kak so lico poľne rozpyri,
Hdyž mi spěwajo so sydže z boka.

Jako ličba lět, je lubosć naj' —
Swěćće na puć jemu, hwězdy Bože!
Boži jandželjo, — zdych kóždy praj! —
Wuprošće jom' domojwróta zbože!“

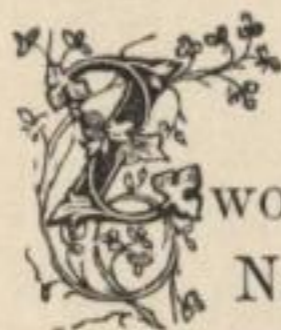
„**K**e mróčelam woči wo dnjo zběham,
W nocy na wětřikow słowa słucham,
K žołmam za nim prašejo so běham . . .
Podarmo pak za powěsću bucham.

Bóh pak jeho puće wě a wodźi,
Zo zo wróci, do duše mi piše.
Wojować cheu za njoh', kaž so hodźi
Žonje: čakać a so modlić ćíše.

Za zawdawkaj swěry njehinitej'
Wutrobu da zlotu mi a ruku
Swěrnju. „W twojej wutrobje njech spitej!“
Šepny ke mnje w mjehkim na płač zwuku.

Nikomuwaj' njepřeradźu, jeno
Hwězdže, kiž na moje zdychi łaka.
Z waju swěci nadžěje mi mjeno
Tróštne: Lubosć wěrna swěrnje čaka.“

Swony do kudźerjow młodych pleće
Nadžěja, muž w prócy pyta wodych;
Kaž sněh nalětni je horce přeće,
Horca wola we wutrobach młodych.

W holi sylne štomy tłaja w moše,
Wot wichora w zymje spowalane,
Kotrež čakachu na slónčne koše,
Na kćenje, na drózny rozspěwane.

Woheń do swětłej' so woči wali,
Lico čerwjeni so w rozpyrjenju,
Hdyž so w duši młodej płomjo pali —
Płomjo haša w éichim zapomnjenju.

Hłosy, kiž kaž wjeće mječe niža
Do wutroby so a mysle klinja,
Pohłuš, kaž so něhdy zdychny z křiža:
„Wodaj, Wótče; njewědža, što činja!“

Žana kwětka njej' tak mała,
Khuda tak a njenahladna,
Wón zo do njej' nakapała
Njeby nalěca nóc hnadna.

Žadyn ptačk tak wobojany
Rano njewocući ženje,
Kotryž, nalěće hdyž stany,
By sej njezaspěwał rjenje.

Žana wutroba tak horja
Połna nihdy njej' a bědy;
Dychi nalětnje jej tworja
Lěk a k zbožu nowe slědy —

Ach a mi hdy přińdže z pruhu
Nalěće mi wumoženja?
Ach hdy z duše přeč mi tuhu
Hórkoh' wozmje rozbolenja?

Nětk', wutroba, mi zastań zdychować,
Ty, hłowa horca, z pyrjenjom čiń kónca!
A njemdra krew ty, přestań cychnować!
Cheu bolosćow a bėdow roztrāsć lónca.

O wutroba, dosć wubėdźić a wupłakać
Smój dyrbjałoj, hdyž wosud rėzny k rowej
Tak blisko naju. Nowe křidło wzać
Nětk' chcemoj sej a spinać z mocu nowej.

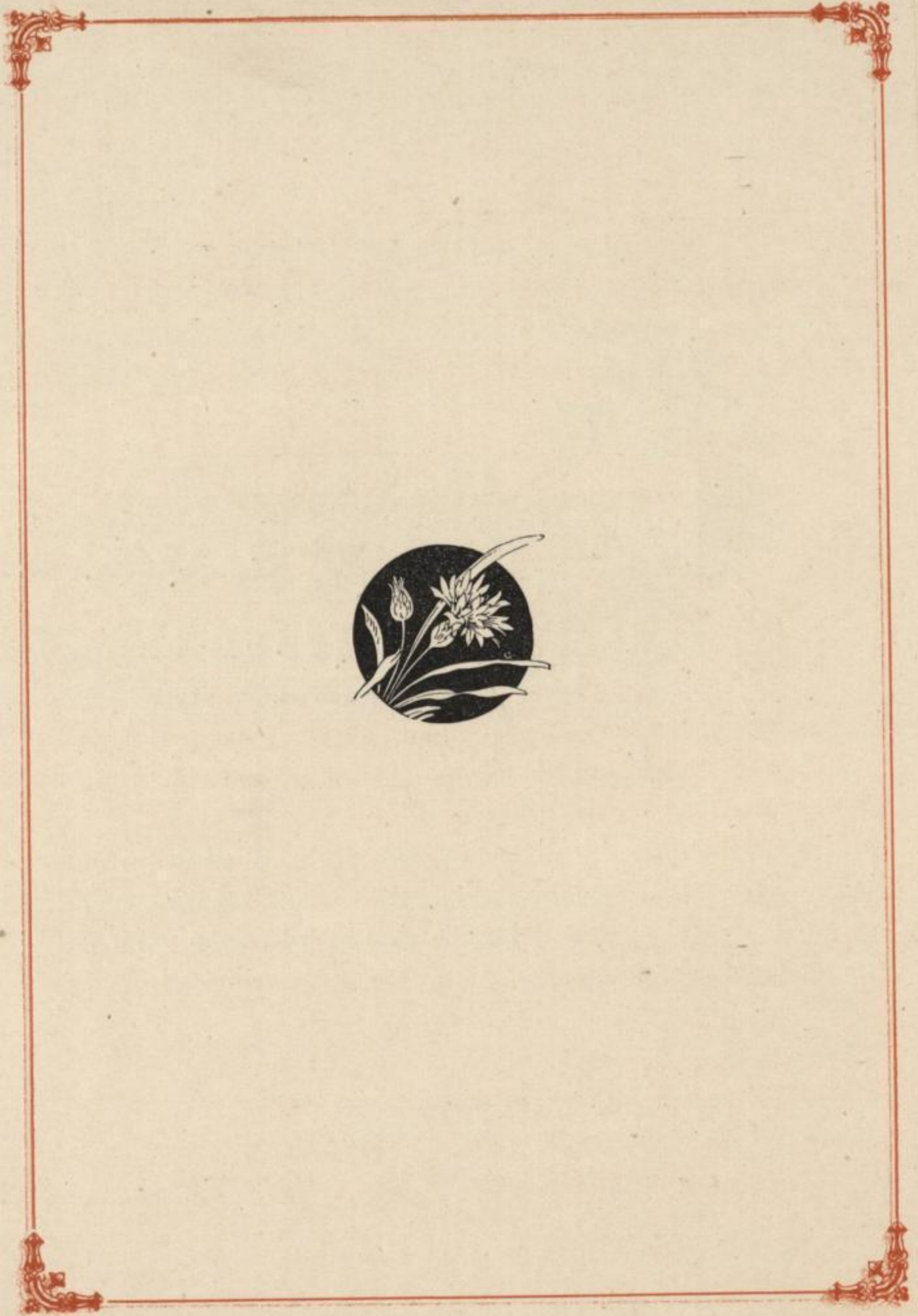
Slyš! Młode na kwas prosy nalěće.
Kak škowrončk juska, sołobik kak džěła!
Na horu wita, woła, wabi će
Ta kwětkka módra, kiž tam rozekćěła.

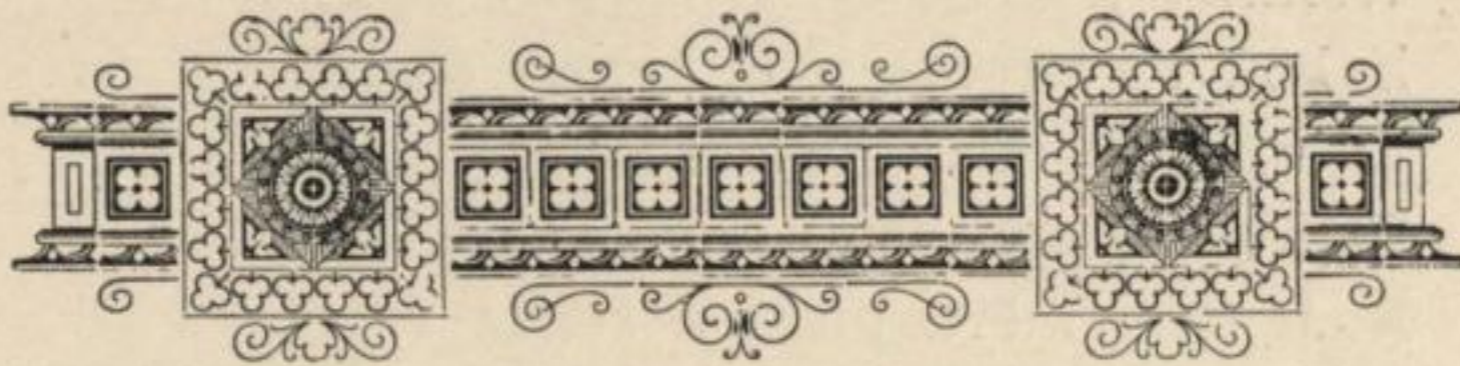
Móc zboža ći a kuzła pěstoni
Tón keluch jej'. We swjatojanskej nocy
K nej dyrbimoj, hdyž zwónčk jej' zazwoni,
A k strowju nasrěbać sej čerstwej' mocy!

Wšelake čuća ze wšelakeho puća.

Kralowska hymna saskich Serbow.

až na swěrnym klinje złote hwěžki
Módre njebo kołsa, koleba,
Tak kral pase z hrodu nas a z khěžki
Wšěch a z lubosću nas wohrěwa.
W Twojej miłej rucy sakski kraj
Nam dom měra budź a zboža raj!

Rólnik brózdu pilnje z pľuhom drěje,
Rjemjeslnik pjasć spina do spěcha;
Z kupcom wučeńc, wumělc čerstwosć wěje
Přez kraj wot kudźerjow do plěcha.
W Twojej mudrej rucy sakski kraj
Nam dom měra budź a zboža raj!

Sprawnosć prawo po runosći měri,
Wšitkim k pomocy je zjawny sud;
Zakoń njestroniscy w krutej ćěri
Džerži, wobara a wjedže lud.
W Twojej sprawnej rucy sakski kraj
Nam dom měra budź a zboža raj!

Kral nas wuči, zo so z njej ses saje
Zbože, bohobojnosće plód,
K Božim kaznjam, k Božim službam znaje
Nam za přikład kralowski so ród.
W Twojej dobrej rucy sakski kraj
Nam dom měra budź a zboža raj!

Spinać k njejju rucy do modlitwy
Budžemy, hdyž ćežki přińdže čas;
Za kraj, za trón póněžemy do bitwy,
Hot'wač khroblým mječam hordy kwas.
W Twojej krutej rucy sakski kraj
Nam dom měra budź a zboža raj!

Nadobny Wettinow ród njech Boži
Jandžel žohnuje a pěstoni,
Ludej lubosć njech a swěru množi,
A njech z rtow wšitkich wuzwoni:
W Twojej swěrnej rucy sakski kraj
Nam dom měra budź a zboža raj!

Na wjeřcha Adama Sapiehu.

Pólski wjeřcho šlachotneho rodu,
We ćmach stojiš, we wichorach kruće!
Swěrna hwězda, pokazuješ puće,
Hajiš Pólskej móc a lubosé młodu!

Mužo nadobny, Ty hojiš škodu,
Kiž na křiwdu w putach skiwli w kuće,
Mječ a škit do rukow sprawne ćuće
Tłóči Ći, hdyž z njesprawnosću bodu.

W pólskich wutrobach Ći khwalba zwoni,
Ze rtow pólskich so Ći juska sława,
Lud Sapiehow mjenu hłowu kłoni.

Njeh tež wot luda, kiž bědnje ćesni
Z nawalom so žołmow, Tebi dawa
Ćesé a džak so we lužiskej pěsni!

Wrót do domizny.

ižo módrja mi so naše hory,
Witaj! hona šumja žołmjate;
Postrow kiwaja mi wsy a dwory,
Witaj! pleńča lipy ha'zate . . .
Domoj, domoj! Duša, truny spiń
Wšě a jusk a radosć ze rta liń! —

Doma, džakowano Bohu, doma!
Košić kóždu kwětku, wobjimać
Keřk a zdónk mohł kóždeho bych štoma;
Do wobeju rukow mohł bych wzać,
Sćišćeć na wutrobu kóždzički
Hruzlik, kóždy kamušk mólički!

Kreń so do licow a čoła lije,
Połne swětłych sylzow woko je —
Swjaty wječor z blizkej' cyrkwje bije —
Ducy domoj žnjeńe sej spěwa: „Hdže
Statok mój?“ O duši lěk a hój!
Juskaj: Zemja serbska statok mój!

Łastojčkow Božemje.

ona pychu překčěteho lěča
Zrudne žela, žołtnje keřk a štom.
Łastojčki, hdyž wječor pruhi swěća
Słónčne, hromadža so na juh dom.

K sebi tłóča so tam na ponošku,
Rěča radu, Božemje a džak:
Khowajće sej pšeńcu, ječmjeń, rožku,
Skotej wows a kał a syna čwak.

Na was zyma čaka dołha, kruta,
Nowe nalěće hdyž wita nas,
Zo, hdyž słónco zymske puka puta,
Namakamy žiwych, strowych was.

Mějće džak za lubosć, za hospodu,
Božemje wam džensa chcemy dać,
Prosyć Boha, w zymje zo bjez hłodu,
Bjez khorosće kóždy mohł by trać.

Džeržće k Bohu, k Serbam džeržće swěru,
Serbsku zdžeržće khěžu, bróžeń, hródź!
Serb nam rad a dobru měri měru,
Serbske hněžko nam najbóle w hódź.

Tuž dha mějće nětk' so z Boha rjenje,
Křidło do juha hdyž njese nas!
K lětu wróćimy so w Božim mjenje,
Přinjesemy jusk a zbóžny čas.

Na maćerinym rowje.

Na fararjec éichim ladku
W sylzach woko myjo stoju;
Na móličku hladam rjadku,
Kotraž mać mi kryje moju.

Žalosć do duše mi jima,
Tola skoržić njesměm jara;
Mać by wocućila, nima
Ženje twjerdeho džě spara.

Z dopomnjenjow duch sej čěra . . .
Štož w nim hórkosćow a hary
Přery, jedyn wobraz měra
Hluboko so jemu zary —

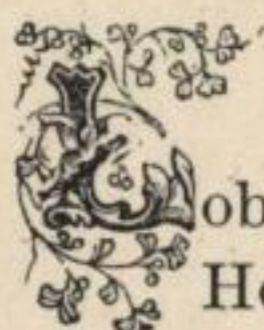
Miły wobraz maćeriny —
Wón kaž slónco swěći rjenje,
Honi z duše émowe sćiny,¹
Wabi do njej' wokřewjenje.

Haj njech wšitko tež mi skruši
We wichorach wosud slepje,
Ničo wobraz twój mi w duši
Njezaćmi a njerozćepje! —

Škórey fifola na dubje
Lubej maćeřcy do rowa,
A mi wobraz jej' so hłubje
Do swjatnicy duše khowa.

Edmundska wuzčina.

Łobjo šumi, lěsy zwonja
Hory módre słuchaja,
Skały nad doły so kłonja,
Tajnje sebi kiwaja.

Za Łobjom so zady spina
K njebju hora skałata,
Kaž wot hoberskeho klina
Wo srjedź do dna rozčata.

Po dnje rěčka běži mała
W ćemnej tejle wuzčinje;
Z wobej' stron' so nahła skała
Prosći k njebjes módrinje.

Na čołmje po rěčcy jědu —
We mni smjertna ćišina
Zbože budži, budži bědu,
Jako bajki sonina.

Zuknyé njezwěrich sej słowa,
Něšto zalěhuje dych;
Je mi, do podzeńskoh' skhowa
Jako jěł na Styksu bych . . .

Tu so skała rozstupuje,
Krasny dołk so wotewri,
Čerstwy wětr do woči duje,
Ptačkow kěrluš z lěsa rži.

Dopomjenja raj.

S wět ěi njewobradža wjeselenja,
Njelubozny pěstón khudoby;
Wěrna ěeče radosć do žiwjenja
Jenož z nadobneje wutroby.

Štóž ma w dopomnjenju njejbo w duši,
Rad tón do zemje so wohlada.
Dopomnjenje zběra, twari, suši,
Štož ěi z płačom w swěće rozpada.

Z čerstwych rowow rozbiteho zboža
Šćipaj sebi njezapomnički;
Wone do wutroby raj ěi woža,
Kiž ěi swěrnny budže jenički.

Wutroba tak jara rada hrjeba
Při złočanych durjach nadžěje;
Nadžěja ěe blaznja krjudži, jeba,
Dopomnjenje wjedže lěpje ěe.

Radosć pjerchnje, jako róža zblědnje
Z mrózom a wšu rozlinje sej wón;
Dopomnjenje róže šćipa wšědnje —
Ćichich wjeselenjow škit a brón.

Spodźiwny wuspěch.

Wětřik njese nalěće,
Běły brodač z doła ćěka,
Na njoh' křipi zakleće
Hono, hola, hat a rěka.

K dolej wróco khelpota,
Nóe hdyž pupki łucey wozy;
Pupk ze strachom dyrkota,
Hdyž jom' brodač z pjasću hrozy.

Rano lěze na horu,
Na wětřik a slóncu klěje —
Pupk so zhraba; z womoru
Wón pak bėdzi, w sylzach mrěje.

Z jeho sylzow kwětki ktu,
Juski rža přez wjes'le hona.
Jemu pak to směchi su,
„Běda mi!“, wón w mrěću stona.

Hajnikownja.

lěsu hajnikownja hłuboko
Kryta wot jědlow a šmrěkow stoji,
Preč wot hołka, tołka daloko;
Ničo zbóžny són ji njepokoji.

Wětřik z jědlow skače do šmrěkow,
Wot zwónčkow je strowi, wot liliji;
W hał'zach tujawka ma w hnězdze skhow,
Směw we woku, kurkotanje w šiji.

Kosy Hajńkecom ke stawanju
Z woknješkom nutř spěwaju do łoži,
Drózny pleńčo proša k lěhanju
Wječor, hdyž so slóncó z pruhu droži.

Baéon na ponošku klepota,
Honi wot koleśa kóčku čornu,
Nimo woknow sornik tupota
We wjesołym kołsanju ze sornu.

Truty dakotaja po dworje,
Kačor z kačkami so wačli z hatka,
Paw zo z pychu duje njesporje,
Jako knjez by swjatka był a pjatka.

Hajńkownja kaž čerstwa khłódnica
Z lisćom błyšći so a z pychu kwětkow
Wonja; wěrne Hajńkec zbože ma
Lěs a wětr a njebo 'nož za swědkow.

Zbóžny pokoj hrał by z wutrobu,
Zemju přestworil do paradiza;
Čłowjestwo pak w złości mjez sobu
Kaž krew vampyr zbože z njeje liza.

Přeměnjatosć.

ijałki ktu, róže w pyše
Čerwjenej dych Janski nosy,
Wyše slónco stupa, wyše,
Złote w polach zrawja kłosy.

Do šćernišća wětřik wěje,
Na juh črjódy čahnu ptače,
Wichor z mrózom lisće drěje,
Nahi zdyrknj štom a plače.

Sněhi běle hwěžki saja,
Nowe z lodom kwětki kěja —
Wšitke časy kaž kus raja
Nam a zemi wobradžeja.

Wětry du bjez wotpočinka,
Mróčele so honja stajnje,
Žołma z hórki wjes'le klinka,
Hwězdy horka khodža tajnje —

Ničo byća nima, traća —
Hrabń, štož dzeń do ruki storka!
Na zemi nej' prózdnoh' staća;
Měr a traće budže horka.

P. Stojalowskemu.

ěrnny wučownik ty Jězusowy
Činiš to, štož ludej k zbožu tyje;
Swěćiš tam, hdžež brónje škódne kryje
Móc a łamaš wotročstwa spřah émowy.

Wótčinje ty přichod twariš nowy!
Kaž mječ twoje złote pjero ryje,
Duchowne a čelne zbože syje,
Wotankuje ludej prawa rowy.

Přetrał wšěch sy křižow ból, haj jastwa —
Njeh su duchowni, njeh swětni wyšši,
Ty so njeboj tyranskeho přazstwa!

Boha maš a lud za prawdy swědka.
Z twojim mjenom lud so pólski pyši.
Słowa rjeko, do přědka, do přědka!

Wulkomyslnosć.

 Moja bolosć hlej, je moja lubosć,
Cunje zynki džeń a nóc mi baje;
Złoba čłowjekow a šwěta hrubosć
Do pěsnjow mi wón a słódkosć tkaje.

Mjelčo njeprawo a bědy ćežu
Njesć a ćeřpjeć, móc a muža žada;
Do trunow ja ćežu wiju, wježu,
A kaž kćenje z lipy, z trunow pada.

Jako róža, kiž ze sotrow zwjazstwa
Čłowjek wutorže, 'šće wonja jemu,
Kaž ptačk, kotrehož do klětki jastwa
Sadži hólc, 'šće spěwa hólcej złemu,

Jako parla ruku hišće debi,
Kotraž wza ju ze swětłego skhowa:
Tak chcu z wulkej myslu dobyć sebi
Swěta złósć a přemóc hórke słowa.

Hwězdow móc.

Hlote swěcy zaswěćeja
Na njobjesach módrych so,
K měsacej so wobroćeja,
Ćichich sonow pastyrjej.

Přez ćišinu słyšiš z waha
Hibać křidła jandželow . . .
Praj, što k duši tebi saha?
A što woko wložni ći?

Čłowječe, ty swjate mjeno
Prěc chceš Boha žiweho?!
Pokornje padń na koleno,
Rucy stykń a modli so!

Dobra kuń.

Mi nihdy nječiń hrajku ze žiwjenja
A nječiń sobu swěta prózdnu módu!
Móc z njebjes srěbaj, z Božoh' poručenja
Bjeń puć, twań k dobrym skutkam plódnju pódu!

Hlej, mjenje mocy, wjacy lžě je w mnohim.
So njedaj zamylić; jich kónc je zrudny!
Hlej, mjeńše džěło, wjetša škla hdyž wbohim
So dawa, njehněwaj so; swět je błudny!

Kaž njebjoz z hwězdami na zemju hlada
A na čłowječi hołk a tołk tak měrnje,
Tak měř a móc a mudrosć sebi žada
Duch éichi, sprawnje puć dže swój a swěrnje.

A by-li měł tež móc a mjeno hobra,
Zo móžeš wšo, wšo po woli so wjerći
Ći: Dobre swědomjo wšě dny kuń dobra
Je jenička a dobre mjeno w smjerći.

Dwoji wosud.

dyž w žiwjenju a w stawiznach
So rozhladuju, stajnje je mi
Dźiw' duch zo wulki zabyty
A mały dobywa na zemi.

Hlej, wumělcow a wučěncow,
A pěsnjerjow tu wulku črjódu!
A praj mi, kajku nam'kachu
Jich wulke ducha skutki pódu?

Jich žiwjenje bě hubjeństwo
A často hlód jich myto zrudne.
Jim njemóžachu zrozumić
A džakować so časy błudne.

Duch srěni stupa vysoko,
Kiž měrnje džěła po mašinje;
Wón lestnje z kočim khribjetom
So k dostojnosćam bórzy winje.

Tak było je a wostanje —
Hdyž tajki padnje pak do rowa,
Je jeho mjeno zblědnjene
A na wěki so swětej skhowa.

Hdyž wulki duch pak wudycha
A k měrej kładu jeho ćěło,
So jeho mjeno pozběhnje,
Zo na wěki by młódne kćěło.

Cherchez la femme!

esć a khwalbu spěwać žónskoh' splaha
Wašnje nadobne je kavalěra,
Tola hinak bórzy klinči lyra,
Sebičnosć hdyž do sudženja saha.

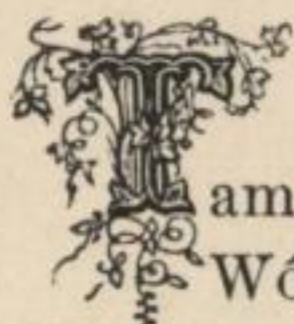
Haj wšak, z rědka prawda kroči naha!
Ženje, praja, žona njedočěra
Lesć a złość a lubosć, njeda měra
Prjed', hač wšo do swojej' wole spřaha.

A tak na žonu muž swoju winu
Storka rad a k jeje zatamanju
Spěšnje słowa jom' so ze rta linu.

Njeryćeńskosć! Mnohi horde konje
Jěcha po zdaću a k wobelhanju;
Džakować za konje ma so — žonje.

Křiž na horje.

Tam na hórcy křiž stary stoji nizki —
Wón prajić němy wjele wě a móže.
Tam nimo khodžach sam a myslam blizki,
Hdyž sněhi džěchu a hdyž kěčchu róže.

Keřk džiwich róžow rosće wokoł' křiža
A pleńči jemu z wonju so a pychu;
Kaž zjednać chcyle ból, so róže bliža.
Hlej žiwjenje a smjerć we košow dychu!

A róžow radosćiwa hra so miny,
Rot blěde zamknyłe a woko běchu,
Kaž smjertny jěd so z mrózom na nje liny,
A wulke sněhi na křiž dołho džěchu —

Wšo woněmi a wudycha so w smjerći,
Njeh róže w rucy ma, njeh sněh ma we rće.
Křiž stoji twjerdže, nic so njezawjerći
We slóncu žiwjenja, nic w nocy smjerće.

Lěsny klóštyr.

Rjany klóštyr zelena je hola,
Hospoduje zbože pokoja;
W nim so k Bohu nałożena wola
Z klinom požadosćow njedwoja.

Rano štomow zwony z drěmkow klina
Z mócnym hłosom mnichow wołaja,
Ptački khwalbny paćeř matutina*
Z pobožnosću Bohu juskaja.

Z khóra z ćikotom so wurozroja
K snědani do hole, do pola,
Z pyskom škódne wački, muški łoja,
Khłóšćeńki sej wulke njewola.

Wo dnjo do hałuzow noša k hnězdu,
Twarja kolebawku młodźatam,
Haja lubosćow najrjeńšu hwězdu
Swoju přećiwo wšěm nadpadam.

* Rańši paćeř.

Štomy k měrej wuzwonja džeń mučny,
Ptački do khóra so sydaja,
Wuspěwaja džaka kěrluš zwučny
A so k měrej z ćicha podaja —

Klóštrje, rad tež ja bych šoł za mnicha
Do pokoja lěsnej' samoty!
Swjatnica přeč twoja bjerje ćicha
Ból a brěmjo swětnej' roboty.

**K položenju zakładneho kamjenja
Maćičneho domu.**

Džensa serbske njebo kćěje,
Swěći radosć do dušow;
Džensa wutroba so směje
A je juskow zbóžny skhow.
Wóteny kraj, krasny raj!
Sława kóždy zajuskaj!

Džensa kamjeń w Budyšinje
Zapušćamy zakładny;
Serbski duch z nim křidło spinje
Móčne za přichodne dny.

Džensa přezjenosće hesło
Z hłosom woła přez Serby,
Z domom serbskim zo so njesło
Nowe zbože do nich by.

Džensa serbske duše Boha
W swjatym proša horjenju,
Zo by serbska zemja wboha
Wodychnyła w želenju.

Džens' sej rucy zawdawajmy,
Twarić pomhać serbski dom;
Duch zo serbski — z próstwu prajmy —
W nim był wěčnje ze statkom!

M. Smolerjec knihičišćernja
w Budyšinje.

Porjedženje zmylkow.

Strona 32,	4. ryněk	wot delka	čitaj:	proša	=	praša
„ 35,	14.	„ „ „	„	Hoj tón	hołk	a
				tołk,	te	křiki
„ 37,	13.	„ „ „	„	prječ	=	preč
„ 43,	12.	„ „ „	„	woła,	=	woła
„ 44,	6.	„ „ „	„	Ruzy	=	Rucy.

